MONASTIREA SINAIA

BUCURESCI
TIPOGRAFIA **GUTENBERG**, JOSEPH GÖBL
23,—Strada Dómnei,—23

15 AUGUST, 1695—1895

MONASTIREA SINAIA

ANIVERSARE JUBILARĂ

BIBLIOTECA INSTITUTULUI DE ISTORIE ROMÂNĂ
UNIVERSITATEA DIN CLUJ

MONASTIREA SINAIA

DIN CETATE

B.I.R. 1892

ANUL 1895, AUGUST 15

MONASTIREA SINAIA

(1695 – 1895)

SCHIȚA ISTORICA

DE

ARHIMANDRITUL NIFON

SUPERIORUL ACELEÍ SF. MONASTIRÍ

BUCURESCI

TIPOGRAFIA **GUTENBERG**, JOSEPH GÖBL

23.—Strada Dómneí,—23

1895

2092

I

Epoca anterióră zidireĭ Sf. Monastirĭ Sinaia.

Sinaia, acest loc desfătător, în care miĭ de visitatorĭ alerg din tóte unghiurile ţĕreĭ şi chiar din strĕinătate, ca să admire frumuseţile natureĭ, ce ochiul minunat întêmpină la fie-care pas, şi să respire un aer curat şi dătător de viaţă, era acum douĕ sute şi ceva de anĭ un loc sĕlbatic, o pustietate, un şir nesfârşit de pădurĭ seculare care nu făcuse încă cunoscinţă cu toporul pădurarului, un culcuş al fiarelor sĕlbatice, loc de desfătare al urşilor, rîşilor, căprióreloř şi caprelor negre care se scoboraŭ adesea din sghiaburile colţurilor pleşuve în care 'şĭ aveaŭ culcuşiul, pentru a bea apa cea limpede şi dătătóre de viaţă a isvórelor sale din vale.

Drumul ce şerpuia pe valea Prahoveĭ era rĕŭ, prăpăstios, presărat cu obstacole cu anevoe de învins; abia cu calul se putea sui şi scoborî îngustele potecĭ de plaiŭ croite peste délurile şi văile ce întîmpina călĕtorul care era nevoit să trécă pe acolo peste graniţă la Braşov; acest călĕtor îndrăsneţ era nevoit să'şĭ facă testamentul maĭ înainte de a face acéstă călĕtorie care acum se face atât de comod şi atât de lesnicios în câte-va ore, căcĭ era silit să înfrunte în

decurs de cel puţin treĭ ḑile, la fie-care pas, obstacolele celе maĭ grele, pericolele cele maĭ marĭ.

Cu tóte acestea, cu tótă sĕlbăticimea loculuĭ, cu tótă desimea pădureĭ şi cu tótă greutatea drumuluĭ, aceste locurĭ nu eraŭ cu totul pustiĭ, cu totul abandonate fiarelor sĕlbatice, cu totul lipsite de fiinţa omuluĭ. Din contra, părţile cele maĭ sĕlbatice, colţurile cele maĭ prăpăstióse, golurile de d'asupra pădurilor de unde vegetaţia copacilor încetézĕ de a maĭ avea fiinţă, partea cea pietrósă a munţilor, era locuită de un numĕr mic de ómenĭ, de sihaştri şi de călugărĭ pustnicĭ. Aceştĭ apostolĭ aĭ răbdăreĭ şi aĭ abnegaţiuneĭ creştine se suise până între sghiaburile golaşe ale colţurilor Bucegilor, pentru a găsi repaosul absolut, loc priincios pentru contemplaţiune, meditaţiune şi traiŭ trudit, dar lipsit de cea maĭ mică umbră de ispită.

Incă din secolul al XV-lea se găsesc urme că mulţĭ părinţĭ călugăraşĭ aŭ fugit în diferite timpurĭ de contactul cu ómeniĭ şi aŭ preferat maĭ bine contactul cu fiarele sĕlbatice. Româniĭ Ardeleni din satele vecine cu graniţa Predealuluĭ, şi maĭ cu sémă mocaniĭ şi ciobaniĭ de oĭ, care din mica lor copilarie aŭ fost deprinşĭ cu singurătatea şi cu golurile munţilor, pe unde 'şĭ păsceaŭ vitele, aŭ dat contingentul cel maĭ numeros pentru recrutarea acestor sihaştri.

Tóte peşterile de sub pólele golurilor şi tóte adăpostirile firescĭ croite de capriciul natureĭ, pe la rĕstócele munţilor, eraŭ locuite de câte un sihastru singuratic, care trăia cum da D-ḑeŭ şi se hrănea ca şi fiarele, maĭ mult cu rădăcinĭ şi erburĭ sĕlbatice. Pe lângă aceştĭ pusnicĭ maĭ locuiaŭ ceva maĭ în vale, pe culmele ce domina drumul mare, pe micele platourĭ din capĕtul imenselor pădurĭ un alt soiŭ de călugărĭ, maĭ puţin sihaştri, şi maĭ comunicativĭ cu ómeniĭ, aşa ḑişiĭ chiliarhĭ, care aveaŭ câte o chiliuţă clădită într'un mod fórte rudimentar pe sub umbra copacilor seculari din marginea pădureĭ, care trăiaŭ nu în comunitate, nu grupaţĭ

la un loc, nu ducênd viaţa de chinovie, ci tot risipiţĭ peste tótă întinderea pădureĭ, tot isolaţĭ şi tot îndepărtaţĭ de om şi de omenire, dar în maĭ des contact unĭ cu alţi.

Aceştĭ părinţĭ călugăraşĭ eraŭ nisce adevĕrate providenţe pentru călĕtorul rătăcit, pentru drumeţul în primejdie, pentru nenorocitul atins de degetul luĭ D-ḑeŭ. Mulţĭ, fórte mulţĭ trecĕtorĭ aŭ datorat viaţa lor, scăpată de cele maĭ grósnice primejdiĭ, acestor providenţialĭ salvatorĭ.

Cum spuseiŭ, viaţa monacală în aceste locurĭ păḑite de D-ḑeŭ datézĕ de mult, se pierde în negura timpurilor, îşĭ are obărşia póte chiar de la începutul creştinismuluĭ, şi are o causă prea firéscă şi prea bine cuvêntată: valea cea ades bântuită de invaḑiĭ, năvăliri de sĕlbaticĭ şi dese pribegiĭ, era un loc prea expus smăcinărilor şi prigonirilor şi prea puţin apt pentru viaţa de sihăstrie, pentru traiul isolat şi contemplativ.

Viaţa de obşte, viaţa de monastire, viaţa monahală propriŭ ḑisă, în aceste locurĭ a început numaĭ de la finele secoluluĭ al XVII-lea după o existenţă de maĭ multe secole a vieţeĭ de sihăstrie şi chiliarhie.

Sânta monastire Sinaia s'a zidit la anul 1695, de marele spătar Michail Cantacuzino, fiul Postelniculuĭ Constantin Cantacuzino, şi al soţieĭ luĭ Domniţa Elena, fiica luĭ Şerban Basarab voevod. Cu tóte acestea, datele istorice de care dispunem relativ la începutul vieţeĭ monahale în munţiĭ Bucegĭ, cum şi cele despre fondarea monastireĭ Sinaia, ne autorisă să ne urcăm pe treptele timpuluĭ până pe la finele secoluluĭ al 15-lea.

Maĭ 'nainte de epoca spătaruluĭ Michail Cantacuzino, muntele pe care se găsesce zidită monastirea se numea «*Molomoţ*» maĭ târḑiŭ priimi denumirea de «*Furnica*» după numele ce purtaŭ vîrfurile care 'l domina.

Probele istorice despre care vorbirăm, ne dovedesce pe deplin, cum că: cu mult timp înainte de zidirea monas-

tireĭ Sinaia, se aflaŭ călugărĭ trăind prin părţile loculuĭ, pustiŭ pe acele vremurĭ.

Ast-fel, Schitul numit Sântul Nicolae, care se găsea zidit pe piciorul munteluĭ «*Molomoţ*», [1]) în anul 1581, 'i se face danie douĕ vadurĭ de móră de către Domnitorul Mihnea Voivod. Iar la anul 1626 se confirmă schituluĭ alte daniĭ, de către Ion Alexandru, fiul luĭ Radu Voivod.

Acéstă bisericuţă numită Sf. Nicolae care a fost clădită pe platoul de d'asupra cazarmeĭ de vênătorĭ, unde fac aḑĭ soldaţiĭ exerciţiŭ, a fost ridicată din timpurĭ imemorabile din bârne de lemn de către călugărĭĭ chiliarhĭ, şi după aceea fu reconstruită pe la începutul secoluluĭ al XVI-lea de către unul Nicolae Grozea supranumit hoţul, locuitor din Breaza, care după ce a trăit o viaţă întrégă prin munţĭ şi pădurĭ, haiducind la drumul mare cu o cétă de douĭ-spre-ḑece inşĭ, apoĭ la bătrîneţe, dobêndind ertare de la Domn, s'a retras în aceste locurĭ, a reconstruit biserica tot de lemn, dar maĭ solid şi apoĭ s'a călugărit şi el şi 'şĭ-a sfârşit viaţa în sihăstrie.

Astă-ḑĭ acéstă biserică nu maĭ are fiinţă, timpul care distruge tot, nimicesce tot, şterge tot, a şters'o şi pe ea de pe faţa pământuluĭ şi a nimicit'o ast-fel în cât n'a maĭ rĕmas din ea nicĭ o urmă. Abia se găsesce drept amintire o cruce de piatră care a fost împlântată după dărîmarea sa în locul unde se găsise maĭ 'nainte altarul; pe dênsa este săpat întreg istoricul clădireĭ şi dărîmărĭĭ acestuĭ locaş dispărut; orĭ-cine o póte vedea şi aḑĭ la o parte a platouluĭ de exerciţiŭ.

Modul de vieţuire al monachilor din schitu «Sântul Nicolae» saŭ «Molomoţ» era cu totul pusnicesc; şése ḑile eĭ trăiaŭ risipiţĭ prin văile sĕlbatice ale munţilor, şi numaĭ Sâmbătă séra se adunaŭ în schit, la rugăciunea comună, şi

1) Platoul de la cruce, ceva maĭ sus de casarma batalionuluĭ de vênătorĭ.

petreceaŭ în deobşte până Luni diminéţa, când, din noŭ, fie-care din eĭ apuca drumul pustieĭ.

Localitatea numită «Sânta Ana», posiţiune pitorésca, visitată aḑi atât de mult de către publicul Sinait, este o veche casă de rugăciune a unuĭ pustnic din secolul al 16-lea.

II

Epoca mareluĭ Spătar Michail Cantacuzino.

Marele Spătar Michail Cantacuzino, boer de bunném, om religios şi cu frica luĭ D-ḑeŭ, perdu într'un mod tragic pe părintele sĕŭ postelnicul Constantin, în ḑiua de 20 Decembre 1663, care muri sugrumat din ordinul luĭ Grigore Vodă Ghica în beciurile monastireĭ Snagovu. Acéstă mórte violentă amărî fórte mult pe spătaru şi 'l făcu, de şi era încă tînĕr, să părăséscă Târgovişte şi tóte splendorile eĭ, să renunţe la gradul de spătar ce avea în armată şi să se retragă împreună cu fraţiĭ lor la moşia lor Filipesciĭ din judeţul Prahova, împrejurul mameĭ lor Domniţa Ileana, şi a'şĭ consacra tot timpul numaĭ pentru a îndulci traiul şi a micşora marea durere în care se găsea adîncită bătrîna domniţă de la mórtea tragică a soţuluĭ sĕŭ. Acéstă retragere dură cât dură şi prima domnie a luĭ Grigorie Ghica.

Din nenorocire animositatea luptelor politice nu 'l lăsară să stea multă vreme liniscitĭ şi nesupĕrătorĭ nimuluĭ într'acéstă viaţă de retragere şi absolut neamestec în treburile publice, ci 'ĭ scóse din noŭ la ivélă şi din noŭ îĭ vârî în focul frămîntărilor şi al împierecherilor. Grigorie Ghica venind pentru a doua óră pe tron în anul 1672 şi aflând că în lipsa sa tineriĭ Cantacuzinescĭ aŭ prigonit în modul cel maĭ cumplit pe partisaniĭ sĕĭ, compărtaşĭ la uciderea tatăluĭ lor, că aŭ rĕsbunat pe cât aŭ putut mórtea tatăluĭ

lor, şi aŭ făcut tot ce le-a stat în putinţă ca el să nu maĭ recapete din noŭ tronul, s'a hotărît a ucide şi pe fiĭ precum a ucis şi pe tată, şi a trimis o cétă de panduriĭ cu un vătaf în frunte ca să pună mâna pe eĭ şi să 'ĭ aducă la Târgovişte viĭ saŭ morţĭ.

Din norocire pentru eĭ: aveaŭ la palat amicĭ prea devotaţĭ şi prea bine iniţiaţĭ, şi 'ĭ vesti din vreme ca să ia mĕsurĭ de adăpostire maĭ înainte de a sosi panduriĭ.

Toţĭ fraţiĭ Cantacuzinescĭ se risipiră ca puiĭ de potârniche în tóte părţile, şi apucară: unĭ spre Moldova, alţiĭ spre Bucurescĭ, alţiĭ spre Câmpulung prin potecele munţilor ce domina Târgovişteа şi alţiĭ spre Oltenia prin imensa pădure a Vlăsieĭ care tăia ca un lanţ neîntrerupt Valahia în douĕ de la rĕsărit spre apus chiar pe la mijloc.

Spătarul Michaĭ Cantacuzino apucă pe drumul Domnişorilor în sus spre Câmpina, ca de acolo să trécă peste munţĭ spre Braşov, de unde putea să mérgă orĭ unde fără să maĭ aibă grije de nimic. Drumul sĕŭ era cel maĭ scurt dar şi cel maĭ primejdios şi maĭ presărat cu miĭ de obstacole; mergerea pe el nu se putea face de cât la pas tot suind şi scoborând; graba constituia o primejdie de mórte. Din nenorocire pentru el poteraşiĭ, după ce ajunseră la Filipescĭ şi nu găsiră pe nimenĭ fără numaĭ pe bătrîna postelnicésă, neavênd nicĭ un ordin de urmare în contră-ĭ o lăsă în pace, şi nesciind calea, ce aŭ apucat fugariĭ, o luară într'o dóră spre munţĭ pe drumul Domnişorilor şi dând de urmele caluluĭ luĭ întipărite pe pământ umed, căcĭ ploase de curînd, se apucară să urmăréscă cu stăruinţă pe spătarul Michaĭ!

Drumul era anevoios şi pentru el şi pentru dênşiĭ, dar pentru el era maĭ greŭ, căcĭ încăleca un cal arăbesc neobicĭnuit cu munţiĭ, pe când panduriĭ încălecaŭ pe caĭ mĕrunţĭ de munte deprinşĭ cu strapaţurile şi ostenelele. Dintr'acéstă causă spătarul perdea din minut în minut avantagele ce avea asupra urmăritorilor sĕĭ, distanţa dintre eĭ se scădea,

urmăritorii îl sosea din urmă şi ostenéla sdrobitóre îl prigonea pe fie-ce minut cu o gróznică cumpliciune. In acéstă tristă stare ajunse el în smârcurile dintre valea Molomoţuluĭ şi valea Peleşuluĭ. Vĕḑênd ca calul sĕŭ numaĭ putea face un pas, el îl lăsă să pască în valea Prahoveĭ şi sui cum putu cósta Molomoţuluĭ, aşa din întêmplare şi pe apucate, şi se vîrî în hăţişiul de sălciĭ marĭ şi dese ca o pădure care umbrea un mic isvoraş ce ţişnea dintr'un mal pe sub sălciĭ, forma ceva maĭ jos un băltac mocirlos şi apoĭ se scurgea pe o cóstă repede în albia Peleşuluĭ. In acel smîrc, în acel băltac, în acel hăţiş se vîrî târându-se pe brâncĭ Michaĭ Cantacuzino, şi ajungênd acolo căḑu la pămênt cu totul istovit pe un loc uscat, şi din întêmplare dădu de isvor, a căruĭ apă bună şi rĕcoritóre îĭ maĭ potoli sbuciumările inimeĭ şi îĭ maĭ reanimă puterile.

— Maica Domuluĭ cea Sfîntă şi puternică, ḑise el în sine, îngenunchind şi ridicând ochiĭ spre cer, ajută-mĕ să scap de acéstă primejdie, şi mĕ jur că chiar într'acest loc voiŭ ridica ţie o monastire mândră şi frumos înzestrată, în care ḑeciurĭ de călugăraşĭ să slăvéscă în vecĭ sânt numele tĕŭ.

Se vede că Maica Domnuluĭ îl auḑi, căcĭ chiar în acel minut vĕḑu printre burienĭ şi sălciĭ o potecă care suia în sus spre bungetul de pădure. El, recăpătând puterĭ nouĭ, se avîntă pe acea potecă, merse mult pe dênsa, şi... se vede că dădu peste o chilie de călugăr, căcĭ peste douĕ ḑile fu în Braşov, unde se întêlni cu banul Mareş şi logofătul Radu Creţulescu, partisaniĭ familieĭ sale, şi împreună cu eĭ se duse la Constantinopole, unde după ce maĭ păţi multe şi grele încercărĭ, reuşi a sui pe tron pe fratele sĕŭ cel maĭ mare, pe Şerban Cantacuzino, eveniment care avu loc în anul 1679.

Pandurii care'l urmărise, dând de cal, nu maĭ putură să urmăréscă după urme pe fugarul ce prigonea, ci după ce maĭ căutară încóce şi în colo în zadar cât-va timp, se reîntórse la Tîrgovişte fără de ispravă.

III

Clădirea Sfinteĭ Monastirĭ.

După ce se liniscirĕ lucrurile în ţĕră şi în sînul familieĭ sale, vĕdênd pe fratele sĕŭ suit pe tron, spătarul Michail Cantacuzino care nu urmărea nicĭ mărirea, nicĭ ambiţiona deşertăciunea, ci numaĭ fapta cea bună şi gloria neperitóre a omuluĭ ce face fapte marĭ şi de bine obştesc, după ce termină, înzestră domnesce şi inaugură biserica şi spitalul Colţea, îşĭ aduse aminte şi de jurămîntul făcut într'un moment de suprem pericol, şi se hotărî a'l aduce la îndeplinire fără de întârdiere.

Hotărîrea era lesne de luat, dar fapta era greŭ de esecutat, pentru că locul ales era pe atuncĭ fórte singuratic, o pustietate înconjurată de prăpăstiĭ, prin urmare trebuia multă chibzuială, multă cumpĕnire şi multe cercărĭ de făcut pentru ca sf. locaş proectat să pótă fi esecutat fără multă greutate într'un loc aşea de sĕlbatec, şi părinţiĭ călugăraşĭ ce se vor adăposti în el să pótă a'şĭ vedea de rugăciune şi de ascultarea liniscită, în siguranţă şi adăpostiţĭ de atacurile şi prigonirile mulţimilor de bande de tâlharĭ Săcuĭ, care treceaŭ graniţa, se adăpósteaŭ în şghiaburile munţilor din vecinătate şi bântuiaŭ cu cruḑime împrejurimele.

O singură localitate se aseména până la óre-care punct cu acest loc sĕlbatec: istmul de Suez cu munţiĭ luĭ sĕlbatecĭ care se ţineaŭ lanţ cu ceĭ din Arabia septentrională numită «*Arabia pietrósă*»: pe care sunt clădite faimósele monastirĭ *Sinaia şi Raith*. Aceste monastirĭ sunt înconjurate de locurĭ tot atât de sĕlbatece, sunt asemenĭ bântuite de incursiunea a o mulţime de cete de făcĕtorĭ de rele: Beduinĭ şi Thuareghĭ, şi cu tóte acestea aŭ fost clădite puternice şi majestóse pe vîrfurĭ pleşiuve de munţĭ, eraŭ populate de o mulţime de călu-

gări şi aveaŭ o existenţă de mai multe secole, fără ca nici una din nenumăratele cete de banditi ce furnicaŭ ḑiua şi nóptea în jurul lor, să le calce şi să le nimicéscă, ori să facă cel mai mic rĕŭ vre-unuĭ pelerin ce venea să se închine într'aceste sfinte locaşurĭ. A merge să vadă acele locurĭ şi acele locaşurĭ şi apoĭ a clădi în cunoscinţă de causă, iată cea din urmă şi cea mai nestrămutată hotărîre ce luă spătarul Michail Contacuzino.

De îndată ce luă acéstă hotărîre, fratele luĭ Vodă demisionă din funcţiunile ce ocupa, luă cu sine banĭ mulţi, pe muma sa Ileana şi pe sora sa Stana, şi plecă împreună cu ele spre pămîntul făgăduinţeĭ ce urmărea. După ce visită Palestina şi se închină cu evlavie şi smerenie *Sfintelor locurĭ* ilustrate prin viaţa, mórtea şi învierea Domnuluĭ nostru Iisus Hristos, şi după ce petrecu prin acele locurĭ aprópe un an, în anul 1681 se duse ca să visiteze şi muntele Horeb pe care, a primit marele profet Moise de la D-ḑeŭ «*Tablele legeĭ*, precum şi monastirile clădite pe cóstele acestuĭ loc prăpăstios. Dintre tóte monastirile, schiturile şi casele de rugăciune clădite pe colţurile cele petróse ale acestuĭ munte, luĭ îĭ plăcu mai mult monastirea *Sinaĭ*; pentru aceia luă hotărîrea d'a face sfîntul locaşiŭ ce proectase pe cât se póte de asemĕnat cu acea lavră, în proporţiunĭ însă mai modeste şi mai potrivite cu lărgimea localităţeĭ, ba încă se hotărî să-ĭ dea chiar numele; căcĭ Molomoţul nu era un nume potrivit cu o chinovie pentru călugărĭ; după aceia se înturnă fără zăbavă în ţéră şi se apucă de lucru. Astfel dar, împrejurărilor acestora şi râvneĭ ceĭ nemărginite a spătaruluĭ de a face cât mai multe fapte bune şi de folos obştesc, se datoréză fondarea *monastireĭ Sinaia*, pe apa Prahoveĭ, la pustia Bucegilor.

Lucrarea fu cât se póte de grea, căcĭ locul era fórte sĕlbatec şi obstacolele ce o înconjuraŭ prea anevoióse transportuluĭ ómenilor şi materialelor; cu tóte acestea cu

timp, cu banĭ, cu braţe multe şi cu o sforţare de voinţă nestrămutată şi osîrdie mare, tóte se făcură bine şi cu şiart. Piatra, varul, lemnul de brad şi varul se găsiră în localitate cu îndestulare; se deschise în munţiĭ Pietreĭ Arse cariere de piatră, se extrase din colţurile Furniceĭ piatră de var de o calitate superióră şi se făcură chiar la loc sub stîncĭ varniţe de stins piatra, se tăiară copacĭ de brad din pădurea cea seculară ce împodobea Molomoţul, dar numaĭ cu atât nu se póte face o clădire măreaţă care să rivalizeze cu Sinaia din Arabia; maĭ trebuia încă mult material pentru a fi terminată biserica şi cetatea ce o înconjura; maĭ ales cărămidă pentru bolţĭ, grinḑĭ de ştejar pentru clopotniţă, uşĭ şi ferestre de fier, lucrărĭ de lăcătuşerie, crucĭ, clopote şi o mulţime de accesoriĭ marĭ şi micĭ, tóte aceste materialurĭ grele şi voluminóse fură transportate pe caĭ peste vestitele Orăţiĭ, ale căror prăpăstiĭ eraŭ îngrozitóre, şi apoĭ suite sus d'asupra Molomoţuluĭ. Cărămida fu făcută la Bréza, adusă cu carele până la Posada şi apoĭ aşeḑată în coşurĭ pe caĭ şi dusă peste munţĭ maĭ departe. Asemenĭ şi grinḑile de stejar eraŭ fasonate în pădurile Filipescilor saŭ Măgurenilor, aduse în care până la Posada şi apoĭ legate de tânjale, trase de şiruri multe de boĭ şi duse până pe Molomoţ. Ce nu face omul pentru o ideie, maĭ cu sémă când acea idee e făcĕtóre de bine?

Acest Sf. locaş început pe la anul 1690 fu terminat împreună cu chiliele ce-l înconjura în formă de cetate, astfel cum se vede până în ḑiua de aḑĭ, pe la mijlocul vereĭ anuluĭ 1695, şi în ḑiua de 15 August acelaşĭ an fu inaugurată, adică sfinţită, târnosită.

Serbarea sfinţireĭ fu dintre cele maĭ măreţe, luă parte la dênsele, cu tótă greutatea drumuluĭ, o mulţime mare de credincioşĭ din tóte părţile, maĭ cu sémă din valea Prahoveĭ, din Ploescĭ şi chiar din Braşov, veni chiar Domnitorul Constantin Brâncovénu care era vĕr bun despre mamă cu cti-

torul, împreună cu tótă curtea sa, mitropolitul împreună cu un mare numĕr de clericĭ şi mulţĭ boerĭ din tóte treptele şi rangurile. Ea ţinu treĭ ḑile în laude, cântărĭ şi ospeţe îmbelşugate, şi toţĭ câţĭ luară parte la dênsa se minunară de frumuseţea loculuĭ, curăţenia aeruluĭ şi bunătatea apeĭ.

De îndată ce începu clădirea, mulţĭ dintre călugărieĭ risipiţĭ prin munţĭ se adunară în jurul locaşuluĭ în construcţie şi dădură mână de ajutor care cum putură la clădirea sa, iar după ce se termină şi se împodobi frumos, ceĭ maĭ mulţĭ din eĭ părăsiră pustia şi veniră să se stabilésca în monastire, să ocupe chiliele sale şi să îmbrăţişeze viaţa de obşte adoptată în tóte chinoviele din ţéră. Pentru paza şi buna petrecere a acestor sfinţĭ călugăraşĭ, Spătarul Michail Cantacuzino dobêndi pentru satul Trăestenĭ situat pe apa Doftana aprópe în paralel cu Sinaia, care e despărţit de ea numaĭ cu muntele Cumpătul şi Pieptul văiĭ rele, o mulţime de privilegiĭ şi de scutirĭ, şi'ĭ însărcină cu paza sf. locaş. Un numĕr óre-care de Trăistănenĭ staŭ nelipsit în dependinţele monastireĭ ca să apere pe călugărĭ la orĭ-ce nevoe şi să le dea mână de ajutor la trebuinţele vieţeĭ în timpurĭ liniscite ; aceştĭ păzitorĭ se schimbaŭ, se premeneaŭ în numĕr egal în fie-care Sâmbătă seara ; pe lîngă eĭ maĭ tocmi pe banĭ şi pe felurite scutirĭ un mare numĕr de străinĭ Ungurenĭ, care fură însărcinaţĭ iarăşĭ cu paza monastireĭ şi cu ascultarea şi ajutnrarea părinţilor călugăraşĭ. Când primejdia era maĭ mare, când se întêmpla ca o cétă prea numerósă să se încerce a ataca monastirea, atuncĭ stréja care sta ḑiua şi nóptea în foişorul clopotniţeĭ, aprindea un şomoiag de fîn care era înfipt într'o prăjină lungă d'asupra clopotniţeĭ. Acesta era un semnal pe care cum îl vedea ciobaniĭ de la stâna după Pieptul văiĭ rele, saŭ Trăistăneniĭ care făceaŭ stréje în locul lor în timpul ierneĭ, aprindeaŭ şi eĭ un smotog de fîn şi acel semnal se vedea chiar din Trăistenĭ.

Cum vedea acel semn, tot satul se punea în picióre,

toţi ómenii valizi săreaŭ pe caĭ, şi în maĭ puţin de şése ore eraŭ pe platoul monastireĭ, armaţi până în dinţi şi gata de a 'şi primejdui viaţa pentru apărarea părinţilor călugăraşi. Până la sosirea lor garda permanentă, călugării din cetate şi zidurile cele gróse cu gróse porţi puteaŭ să resiste fără témă orĭ-căruĭ atac.

Cu chipul acesta Spătarul Cantacuzino, esecutând în tocmaĭ alcătuirea adoptată în Sinaia din Arabia, reuşi a pune pe părinţiĭ călugăraşi la adăpostul năvălirilor cetelor de hoţi, ba încă sili pe toţi aceştĭ făcătorĭ de rele să 'şi ia lumea în cap şi să fugă departe de acéstă localitate care, încetul cu încetul, deveni maĭ puţin sălbatică, maĭ puţin pustie, maĭ puţin cuib de fiare sălbatice. De aci încolo începe pentru acéstă localitate o altă viaţă, o altă fiinţă, o altă existenţă.

Cu finele secoluluĭ al XVII-lea, adică cu anul 1695, călugărimea din muntele Molomoţ termină cu viaţa sa legendară, cu existenţa sa precarie, cu traiul sĕŭ nomad, şi dobêndi un statut civil legiuit şi regulat, începu să aibă o viaţă istorică, începu existenţa Monastireĭ Sinaia. De la acéstă dată, putem avea date istorice exacte, putem urmări cu regularitate şi precisiune tóte peripeţiile existenţeĭ sale, putem sci într'un mod precis tóte fasele prin care a trecut. De aci încolo putem cunósce tóte condiţiunile de existenţă şi tóte evoluţiunile de desvoltare şi progres făcute de acéstă instituţiune religiósă română.

Cu începerea anuluĭ 1696, monastirea începu a se popula într'un chip maĭ repede şi maĭ numeros; maĭ toţi călugării din văile pustiĭ ale munteluĭ Bucegĭ, începură a se aduna în monastirea spătaruluĭ Michail Cantacuzino; pe lângă eĭ se adaose un mare numĕr de ciobanĭ şi mocanĭ din Săcele şi alte sate Românescĭ din Ardeal, care împinşĭ de evlavie, lăsară turmele de oĭ spre a urma pe păstorul Hristos, şi cu totul

la o laltă începură a duce o viaţă comună sub tóte regulele monacale.

Numĕrul acestor călugărĭ a variat în tot-d'a-una după împrejurările timpuluĭ şi a faselor prin care a trecut monastirea. Ast-fel: în vremurĭ de linisce în Ţéră, se găsiaŭ adunaţĭ la Sinaia până la 70—80 călugărĭ, în timpurĭ de rĕsmiriţe, însă, numĕrul lor scădea în mod simţitor, căcĭ mulţĭ din eĭ, fugind din faţa invaziunilor barbare, nu se maĭ întorcéŭ la chiliele lor nicĭ după restabilirea păceĭ, ci rĕmâneaŭ prin alte monastirĭ ale Ţĕreĭ care eraŭ maĭ puţin espuse.

IV

Organisarea monastireĭ Sinaia.

Spătarul Mihail Cantacuzino după ce clădi cu multă cheltuială acéstă monastire şi o înzestră domnesce cu odóre de mare preţ, se îngriji şi de întreţinerea şi bunul traiŭ al părinţilor călugăraşĭ, precum şi de menirea ce trebuia şi era nevoit să aibă un locaş D-ḑeesc într'un loc atât de pustiŭ, care trebuia să fie adăpostul şi asilul tuturor drumeţilor şi nenorocitilor care băteaŭ la pórta sa, şi se grăbi a dărui monastireĭ moşiĭ marĭ şi bogate şi a obţine de la Domnitor privilegiĭ şi daniĭ de multe feluri, şi pentru ca să nu încapă la mijloc între familie, guvern şi monastire, nicĭ o dihonie saŭ neînţelegere, şi pentru ca stariţiĭ după vremurĭ să nu se abată de la îndeplinirea voinţeĭ sale, alcătui un act de fondaţiune pe care îl reproducem maĭ jos, pentru a se cunósce maĭ de aprópe dispositiile fericituluĭ ctitor pentru sfânta monastire Sinaia. Iată conţinutul sĕŭ:

«Marele şi prea Inaltul Dumneḑeŭ, Cel în Troiţă slăvit, Cel fără de început, şi necuprins, Cel minunat întru lucrurĭ şi înfricoşat întru putere, isvorul darurilor cel neîncetat, adîncimea iubireĭ de ómenĭ cea nedeşertată, comóra bunătăţilor cea nefurată, de la care tótă

darea cea bună și tot darul desăvêrșit pogóră, Domnul Domnilor, prin carele împărĕțesc Impĕrațiĭ și Domniĭ stăpânesc pămêntul, Cel ce însu-șĭ este bunătatea, și însu-șĭ înțelepciunea și însu-șĭ puterea. Cu a sa nemărginită iubire de ómenĭ, în multe chipurĭ milostivindu-se, și întru milă cercetând mântuirea neamuluĭ omenesc, și multe și nenumĕrate mijlóce ne-a arătat, și noĭ spre lucrarea faptelor celor bune și mântuitóre de suflet, și pre toțĭ 'ĭ îndémnă și făgăduesce mântuință, celor ce vor vrea să o moștenéscă pre dênsa, și multă și mare cinste a aflat tóte faptele cele bune lângă cerescul Dumneḍeŭ și Stăpân. Că pre lucrătoriĭ lor, (adică aĭ faptelor celor bune) 'ĭ primesce cu dênsul și le făguduesce lor rĕsplătire vecĭnică; iar osebit maĭ înaltă și maĭ pre sus este milostenia, că multe-ĭ sunt darurile, prea puternică 'ĭ este puterea și mare 'ĭ sunt săvêrșirile, dupre cum în scripturile cele sânte și Dumneḍeescĭ, întru cuvintele și prorociile ale cuvêntătorilor de Dumneḍeŭ prorocĭ, și întru învĕțăturile cele date de Dumneḍeŭ prin purtătoriĭ de Duhul Sânt Apostolĭ, și întru Dumneḍeescile cărțĭ ale purtătorilor de Dumneḍeŭ părințĭ se vestesce. Pentru că milostenia acésta a rugat pe A-tot-țiitorul Dumneḍeŭ, și l'a îndemnat cu pornire spre milostivire pentru noĭ ceĭ căḍuțĭ pentru ne ascultare. Ci dar de vreme ce milostivirea rĕsbate tăria cerurilor, și rĕsbesce de ajunge tocmaĭ la tronul mărireĭ luĭ Dumneḍeŭ. Milostenia cu care se hrănesce lipsițiĭ și strĕiniĭ, care însu-șĭ aceĭa se face povață celor ce o lucréză, și duce tocmaĭ la cerurĭ înaintea luĭ Dumneḍeŭ. Milostivenia deslégă legăturile pĕcatelor, și gonesce întunerecul, stinge matca foculuĭ și învrednicesce pe ceĭ ce o fac pre dênsa de se asémĕnă cu Dumneḍeŭ, pentru că ḍice Christos: «faceți-vĕ asemenea părinteluĭ vostru cel ceresc».

«După cum acésta o ḍice și cel cu gura de aur, Sf. Ión, la cuvêntul ce face pentru milostenie, și iară-șĭ la acelașĭ cuvênt al milostenieĭ ḍice: Sf. Ión Zlataust la etică, că ḍice Dumneḍeŭ; că poțĭ și fără de milostenie să te încununezĭ, ci dar, vroiŭ să-țĭ fiŭ dator ca sĕ dobêndescĭ și maĭ mare plată, și cu îndrăsnire să fie încununarea ta, că tinḍ mâna mea și 'mĭ este drag să iaŭ hrană de la tine și nu'mĭ este rușine a ḍice: «că am fost flămând și m'a-țĭ hrănit, saŭ setos și m'a-țĭ adăpat, saŭ bolnav și m'a-țĭ căutat, ci, îmĭ pare bine pentru aceste bunătățĭ, ca să fițĭ și voĭ moștenĭ împĕrățieĭ cerurilor.

«Acest fel de darurĭ, și atâta de mare putere are milostenia și iubirea de strĕinĭ. Cum nu și maĭ mult trebue a fi cinstită pentru că în legea cea scrisă de Dumneḍeŭ porunca de a douĕ și ase-

menea celeĭ ântêiŭ și mare, care dice: «Să iubescĭ pre de aprópele tĕŭ ca însu-ți pre tine, și acéstă poruncă prin milostenie se săvêrșesce, și întru dênsa se arată, precum și prorocul Isaĭa dice: «pe nemernicii ceĭ fără de casă primesce'ĭ în casa ta». Acestea dar, și altele asemenea, Dumnedĕŭ ca un iubitor de ómenĭ, prin Sântele scripturĭ arătându-ne.

«Și eŭ robul luĭ Dumnedĕŭ, cel maĭ mic Michail Cantacuzin, am luat pe Dumnedĕŭ întru ajutor, și din tótă virtutea, și din tótă inima, și cu tot sufletul, și cât ne-aŭ fost putința nevoindu-mĕ, nu din ce-va al meŭ, ci din cele se m'a miluit iar prea bunul Dumnedĕŭ și Stăpân:

«Am zidit din temelie și am înălțat un Schitișor numindu-se «Sinaia» dupĕ aseménarea «Sinaeĭ» ceĭ marĭ, întru slava și lauda luĭ Dumnedĕŭ, și întru cinstea Adormireĭ Stăpâneĭ nóstre Maiceĭ Sânțieĭ Sale, pe apa Prahoveĭ, la pustie, subt muntele Bucecĭuluĭ. Unde maĭ înaintea zidireĭ aceștia se afla sichastri, acolo la pustia acésta, și ne putênd trăi de tâlharĭ, de vreme ce pe acele vremurĭ lăcașurile tâlharilor maĭ osebit din alte locurĭ acolo le era. A fi zidirea acésta sichastrilor acelora și altora după dênșiĭ umbrire și liman de odihnă și de adăpostire, ca să se jertféscă Mielușelul luĭ Dumnedĕŭ cel curat, acolo la acel loc, unde fusese cuĭbul și lăcașul tâlharilor maĭ 'nainte, și spre maĭ adevărată pază a sichastrilor acelora, ce pururea iubesc pustia; Am făcut și chilióre cu zidurĭ împrejur, pentru a lor odihnă și pază.

«Avênd acest obiceĭŭ eĭ între dênșiĭ de obște uniĭ a locui prin pădurĭ, în pustie afară, alțiĭ în monastire spre pază și poslușania Schituluĭ. Cu aceĭ de prin pădurĭ să vie să'și ia hrana lor din locașul acest Dumnedĕesc, ce s'aŭ făcut, rânduindu-se și obiceĭul monastireĭ aceștia sichăstrește. Peste tot anul a nu mânca dulce, avênd deslegare numaĭ la prasnicele cele împĕrătescĭ, și ale sfinților celor marĭ, și Sâmbetele, și Duminicile, iar ceĭ ce locuesc în pustie, în viața lor sunt tot în post. Și când se va întêmpla a muri staritul care va fi, altul din strĕinĭ să nu se pue, fără de cât din obște, din ceĭ din monăstióră, pre care 'l va arăta Dumnedĕŭ, ca să'l afle sorțul, de a fi vrednic, și acésta a se păzi tot așa, s'aŭ făcut și blestem, după cum arată chrisovul prea fericituluĭ Papeĭ și Patriarch al Alexandrieĭ, Kir Samuil, și al prea fericituluĭ Patriarch al Ierusalimuluĭ, Kir Krisant.

«Și când va fi acéstă întêmplare a morțeĭ, să se facă știre și Epitropuluĭ sânteĭ Monăstirĭ Trisfetitelor, unde este făcut și spitalul

cu săracĭ, care și acéstă Sântă Monastire și spitalul, din Dumnedeéscă pronie, cu mila și cu darul Sânțieĭ Sale cel mare, iară-și noĭ le-am făcut. Unde dar, până nu se va face știre la numita și disa S-ta Monastire acésta de sus a nóstră, să stea jos lucrul, nicĭ de cum hotărîre pentru a se pune stariț în locu'ĭ altul, să nu se pótă face. Și la luatul sameĭ starițuluĭ și la ale schituluĭ ce vor fi, pentru ca să nu pótă alțiĭ a intra strĕinĭ, am rênduit canonesce, și am hotărît să fie purtător de grije Epitropul Sfinteĭ Monastirĭ «Colțeĭ» sĕ ia sama. De vreme ce pe amândouĕ aceste case Dumnezeescĭ, pre noĭ ne-aŭ învrednicit Dumnedeŭ de le-am făcut.

«Făcêndu-se douĕ catastise, unul să rĕmâe la Schit iscălit, și altul să'l aducă la Sânta Monastire «Colțea» și acéstă orênduială tot-d'auna să se păzéscă, și orênduiala ce-am făcut'o și am orênduit'o de la S-ta Monastire «Colțea» a nóstră, să aibă tot-d'a-una a lua starițul, să le fie de chivernisélă, și la neputințele părinților Călugărași, de vreme ce starea Schituluĭ este sichăstresce, fiind zidită la loc greŭ și de pustie. Dar să fie sub datorie și călugărașiĭ cu Starițul dinpreună, atât ceĭ din lăuntru din schit, cum și ceĭ dupre afară, din pustie, a se ruga Domnuluĭ Christos necurmat, pentru bună starea blagorodnicilor Domnĭ și a Mitropoliților aĭ scaunuluĭ Țĕreĭ aceștia, și pentru tótă țéra acésta, și pentru ertarea păcatelor ctitorilor, atât acelor rĕposațĭ, cât și a celor viĭ și pentru tot neamul și cel de aprópe și cel de departe, și pentru toțiĭ făcĕtoriĭ de bine aĭ Monastireĭ, rugându-mĕ și eŭ plecatul sluga Mărielor Vóstre de obște la toțĭ luminațiĭ Domnĭ, și pe câți va maĭ rêndui Dumnedeŭ, a fi Domnĭ și stăpânitorĭ țĕreĭ aceștia. Ca pentru dragostea prea cinstiteĭ și slăviteĭ Maĭceĭ luĭ Dumnedeŭ, întru a căruia nume se cintește acest locaș Dumnedeesc. Ca cu stăpânésca milă să'l umbréscă și să'l păzéscă sub Domnescul acoperĕmênt, pentru ca să aveți și Măriilor Vóstre vecĭnică pomenire, și darul Maĭceĭ luĭ Dumnedeŭ, Amin.

«Și acest aședămênt și acéstă orênduială să stea și să se păzéscă ne clătită în vecĭnică pomenire».

Din conținutul acestuĭ aședămênt reiese că fondatorul a alipit acéstă monastire în tot ce privesce controlul, luarea socotelelor și administrarea sa, de monastirea Colțiĭ din Bucurescĭ, pentru ca epitropiĭ sĕĭ după timpurĭ să fie cu neadormire asupra buneĭ stărĭ și buneĭ chiverniselĭ a mo-

nastireĭ, dar a hotărît ca veniturile monastireĭ să fie administrate de către stariţĭ, şi cheltuite pentru îngrijirea părinţilor călugăraşĭ, într'un mod cu totul deosebit de veniturile monastireĭ şi spitaluluĭ Colţea, ba încă a maĭ hotărît ca la cas de neajungere, starițul să maĭ ia de la acea sf. monastire tot ce le trebue pentru *ca să fie de chivernisélă şi la neputinţele părinţilor călugăraşĭ, de vreme ce starea schituluĭ este sichăstréscă, fiind zidit la loc greŭ şi de pustie.*

Intr'acelaşĭ timp, pe când acorda monastireĭ şi călugăraşilor drepturĭ şi privilegiuirĭ, tot prin acelaşĭ act de fondaţiune, spătarul Michail Cantacuzino, care era unul din membriĭ influenţĭ şi culţĭ aĭ societăţeĭ române din secolul al XVII-lea, n'a neglijat, d'a crea şi datoriĭ pentru stariţĭ şi călugărĭ, precum şi d'ale prescrie şi atribuţiunĭ. Ast-fel s'a gândit la îndatoririle curat sociale ce trebuia să exercite conductoriĭ şi slujitoriĭ acestuĭ sfânt stabiliment, şi le-a combinat ast-fel ca să nu se creeze nicĭ odată dificultăţĭ şi neînţelegerĭ.

Monastirea Sinaia, precum am maĭ ḑis, era prea departe de orĭ-ce centru de viaţă socială, şi căile de comunicaţiune eraŭ fórte grele, iar pericolele ce o înconjura eraŭ atât de marĭ, în cât o făcea aprópe inaccesibilă pentru creştinul care ar fi dorit să priiméscă ajutorul şi bine-facerile ce se revĕrsaŭ la uşea eĭ. Comunicaţiea se făcea numaĭ pe caĭ, iar împrejurimile monastireĭ eraŭ dominate de făcĕtorĭ de rele, precum acésta o dovedesce însuşĭ actul fundamental.

Fiind ast-fel situaţiunea monastireĭ, spătarul Michail Cantacuzino a legat'o de societate printr'un mijloc care învingea tóte obstacolele, adică: prin legăturĭ spirituale cu o metropolă situată în capitala ţĕreĭ, cu monăstirea Colţea, care s'o îngrijéscă cu tóte cele ce 'ĭ-ar fi fost necesare; ctitorul monastireĭ pe lângă acestea maĭ specifică, precum vĕḑurăm, îndatoririĭ pentru monahĭ, faţă cu societatea Romană, şi 'ĭ obligă ca:

«Sĕ fie sub îndatorire şi călugăraşii cu starițul împreună, atât cei din lăuntru din schit, cum şi cei după afară, din pustie: «a se ruga Domnuluĭ Christos necurmat» pentru bună starea blagorodnicilor Domnĭ şi a Mitropoliților aĭ scaunuluĭ Țĕreĭ acesteia ; şi pentru tótă țéra nóstră, şi pentru ertarea păcatelor ctitorilor atât acelor rĕposaţĭ cât şi acelor viĭ, şi pentru tot némul lor, şi cel de aprópe şi cel de departe, şi pentru toţĭ făcĕtoriĭ de bine aĭ monastireĭ, etc. etc».

Nu mult timp, însă, după terminarea clădireĭ, îndatoririle sfinteĭ monastirĭ Sinaia crescu, după împrejurărĭ, prin rolul ce fu chemată să jóce maĭ apoĭ în istoria timpuluĭ, tocmaĭ din causa situaţiuneĭ eĭ izolate, precum acésta se va putea vedea din coprinsul ce va urma în cursul acesteĭ scrierĭ.

Causa cea maĭ principală a mărimeĭ îndatoririlor, şi atribuţiunile conducĕtorilor sf. monastirĭ, fu crescerea cea repede ce dobêndi avutul sf. monastirĭ. Spătarul Michaĭl Cantacuzino o înzestră bine cu munţĭ şi moşiĭ care 'ĭ aducea un venit bun, dar acele venitură în curênd deveni neîndestulătóre, pentru că, precum am maĭ ḑis, numĕrul călugărilor, schimnicilor şi sichaştrilor crescură cu repeḑiciune într'un mod simţitor şi potrivit cu numĕrul lor crescură şi cheltuelile de întreţinere. Noroc că pe atuncĭ creştiniĭ din tóte treptele sociale: Domnĭ, boerĭ şi simpli birnicĭ, eraŭ darnicĭ şi generoşĭ, maĭ ales cu locurile sfinte, şi alergaŭ cu osârdie şi cu jertfe marĭ în ajutorul sfintelor locaşurĭ.

V

Inzestrarea Sânteĭ M-rĭ Sinaia.

Este în de obşte cunoscut şi stabilit pe deplin, cum că : în timpurile vechĭ tótă Țéra românéscă era pământ domnesc şi numaĭ prin concesiune domnéscă, putură să dobêndéscă moşiĭ şi familiele boerescĭ, acelea care se distingeaŭ

prin serviciile lor credincióse către Domn şi prin jertfe către ţéră.

Impreună cu boerii se bucuraŭ de folosinţa dărniciilor domnescĭ, şi locurile de rugăciune: monastirile, chinoviele şi casele de pietate creştină. Graţie acestor dărnicii, dobêndiră şi ele proprietăţĭ fonciare, moşii de câmp şi de munte.

Sânta monastire Sinaia şi-a avut şi ia averea eĭ, dăruită de fondatorul sĕŭ Cantacuzino şi de alţĭ bine-făcĕtorĭ particularĭ, cum şi diferite privilegiĭ acordate de către Domnitoriĭ după vremurĭ. Intre multe alte privilegiurĭ ale monastireĭ, găsim dreptul eĭ respectat de către toţĭ Domnitoriĭ, de a priimi una sută talere, ca drept ţeciuélă de la ocnele Slăniculuĭ, confirmat fiind acest privilegiŭ şi de către Domnitorul Constantin Brâncoveanu, la anul 1698. Iar Patriarchul Gavril al Constantinopoluluĭ, prin cartea sa de la 1702, arată, că Brâncovénu a scutit monastirea Sinaia de tóte dăjdiile.

Domnitorul Michail Racoviţă, de asemenea, confirmă din noŭ taxa ce monastirea avea să ia de la bâlciurile Urlaţilor, cum şi aceea de la têrgul din patru-Joĭ ce se făcea la valea «Negovanilor»,

La anul 1701 tot Domnitorul Brâncovénul scutesce patru-ţecĭ ómenĭ puscaşĭ, de tóte dările, carĭ fiind de origină strĕinĭ, aveaŭ de datorie a păzi monastirea Sinaia. Scutirile acestea constaŭ în ertarea lor de a nu maĭ da birul mĕrunt de ţară [1]) de miere şi de ciară [2]), de gălétă şi de fânurĭ [3]), de zaharale [4]), de suhaturĭ [5]), de care de óste, de birul oştireĭ şi al lefilor [6]), de birul untuluĭ [7]), de rênduéla

1) Scutire de ţeciuelile productelor care trebuia date Domnitoruluĭ.
2) Ţeciuéla de miere şi de ciară.
3) » de produsele câmpuluĭ.
4) » pentru provisiunele de rĕsboiŭ.
5) Idem.
6) Rechiziţiune.
7) Untul ce se strîngea pentru Sultan (ploconul Sultanuluĭ).

vacilor şi a oilor, şi de plata Chanuluĭ şi a Sultanuluĭ [8], de haraciŭ [9], de lipsa haraciuluĭ [10], de velichiĭ, şi de séma a doa şi a treia [11], de cheltuéla visterieĭ [12], de rênduelile şi sataralele care se pun pe siliste [13], de podvóde [14], de mertice [15], de conace, de caiĭ de olac [16] şi de altele.

Tot ast-fel şi Domnitorul Nicolae Mavrocordat la 1711 scutesce monastireĭ Sinaia încă ţece familiĭ. Iar la 1723 se maĭ adaogă încă un numĕr de cincĭ-spre-ţece. Domnitorul Grigore Ghica la 1783, cresce numĕrul scutelnicilor monastireĭ Sinaia încă cu treĭ-ţecĭ familiĭ, precum de asemenea maĭ adaogă un numĕr de doŭă-ţecĭ şi patru familiĭ, asemenea şi Michail Constantin Şuţu.

Ast-fel dar, numĕrul scutelnicilor sfinteĭ monastirĭ Sinaia, a mers tot crescênd până la finele secoluluĭ al 18-lea, şi acésta pentru cuvêntul că scutelniciĭ cultivaŭ moşiile, şi păzeaŭ monastirea de făcĕtorĭ de rele, efectuaŭ tóte serviciele monastireĭ.

In ceea-ce privesce însă averea imobiliară a monastireĭ Sinaia, pe lângă moşiile donate eĭ de către Michail Cantacuzin, se constată că la anul 1708 Antonie Bornas, făcut maĭ târţiŭ călugăr şi numit Athanasie, închină monastireĭ Sinaia tótă moşia sa «Groşenĭ» cu «văile eĭ» din judeţul Buzĕŭ. Iar Domnitorul Ştefan Cantacuzin, nepotul spătaruluĭ Michail, confirmă la 1714, Iunie 23, dania făcută monastireĭ de către preotul Preda din Câmpina, care consta dintr'o moşie de lângă Câmpina (Slobozia-Vrăjitórea).

---

8) Dare dată Sultanuluĭ personal şi Chanuluĭ tătărasc.
9) Idem.
10) Tributul ce ţéra plătea curţeĭ suverane turcescĭ.
11) Compturile generale ale ţĕreĭ şi delapidările ce se întêmplaŭ.
12) Intreţinerea ministeruluĭ de Finanţe.
13) Dărĭ puse special asupra satelor.
14) Tribute pentru carele întrebuinţate la transportul necesar armatelor.
15) Intreţinerea amploiaţilor turcĭ ce veneaŭ în ţéră cu felurite afaceri.
16) Konac : casele de ospitalitate, olac : curierĭ poştalĭ.

Prin urmare, monastirea Sinaia în decursul timpurilor merge crescêndu'şĭ treptat averea, iar acesta maĭ ales în secolul al 18-lea, atât prin moşiele cu care a înzestrat'o fondatorul Michail Cantacuzino, cum şi prin alte daniĭ făcute eĭ de către particularĭ. De asemenea cresce şi privilegiurile acordate de Domnitoriĭ timpuluĭ. Tabloul următor, pe care 'l punem sub ochiĭ cititorilor, va complecta, credem, veritatea celor de maĭ sus.

TABLOU I

De proprietăţile sfinteĭ monastirĭ Sinaia, judeţul în care se găsesc situate, întinderea lor în pogóne, pogónele înpădurite, arenda anuală şi numele donatoruluĭ.

(I. Luate dupĕ Budgetul Eforieĭ spitalelor Civile pe anul 1891—92)

No. corent	NUMELE MOŞII	Judeţul	Întinderea în pogóne	Pogónele înpădurite	Arenda anuală Leĭ	Arenda anuală B.	Numele donatorului
1	Amaru	Buzĕŭ	700	—	16,750	—	Michail Cantacuzin
2	Batogu	Brăila	8,187	—	62,450	—	idem idem
3	Dudescĭ de baltă .	Ialomiţa	23,340	—	80,800	—	Maria Dudésca
4	Măneciurile . . .	Prahova	22,280	20,516	9,024	—	Michail Cantacuzin
5	Matiţa Sărasca. . .	»	1,873	100	4,825	—	idem idem
6	Slobozia-Vrăjitórea	»	576	180	2,000	—	Preotu Preda Fagheu
7	Ţigoiul olărenĭ . .	R.-Sărat	658	200	5,160	—	Pârvu Măgurénu
8	Muntele-valea-rea						
9	Gagu-mare . .	Prahova	2,290	500	2,800	—	Cumpĕraţĭ saŭ căpătaţĭ de către stariţĭ, după vremurĭ.
10	Găguţu						
11	Negraşiul. . . .						
12	Fundurile . . .						
13	Ziliştea	»	7,000	4,000	10,700	—	
14	Sorésca						
15	Trestienĭ . . .						
16	Seţu	»	1,200	150	2,000	—	
17	Furnica	»	—	—	700	—	
18	Valea Babeĭ . . .	»	—	—	—	—	
19	Móra de pe Doftana	»	—	—	4,000	—	

Tóte aceste moşiĭ, făşiĭ şi curele de moşiĭ, munţĭ etc., produse un venit frumos, care aḑĭ, prin crescerea valóreĭ pământuluĭ, a ajuns la un venit de peste două sute miĭ leĭ,

care se varsă anual în casa onor. Eforiĭ a spitalelor Civile din Bucurescĭ, şi care sumă se întrebuinţéză în felurite scopurĭ de bine-facerĭ, îngrijirĭ de bolnavĭ, ajutóre la nepútincioşĭ, îmbunătăţirea localităţilor puse sub administraţia sa conform cerinţelor moderne, în sfîrşit spiritul dorinţeĭ fundatotuluĭ şi a donatorilor. Din el se întreţine şi Monastirea de aḑĭ.

Mulţumită acesteĭ părintescĭ îngrijirĭ care nu are nicĭ odată preget, nicĭ obosire, pustia de maĭ nainte s'a transformat încetul şi pe nesimţite în raiul desfătător ce aveţĭ înnainte, mâna omenéscă s'a luat la întrecere cu natura, a căreĭ frumuseţe n'are pereche, şi locaşul tâlharilor şi al fiarelor sĕlbatice de maĭ 'nainte de crearea fundaţiuneĭ, a căreĭ aniversare o serbătorim aḑĭ pentru a doua suta óră, s'a transformat într'un locaşiŭ de vară, înzeştrat cu tóte înfrumseţările şi îmbunătăţirile moderne, într'a doua reşedinţă a Curţeĭ Regale.

VI

Stariţiĭ Sânteĭ M-rĭ Sinaia.

In decursul timpuluĭ de două secole, de la zidirea monastireĭ Sinaia până în present, începênd cu anul 1695, Sânta monastire Sinaia a avut patru-spre-ḑece stariţĭ:

Nicodim Jeromonahul, a fost primul stariţ; el, fiind contimporan spătaruluĭ Michail Cantacuzino, a conlucrat cu acesta la construirea monastireĭ, contribuind, putem ḑice, chiar la formularea aşeḑământuluĭ monastireĭ cum şi la organisarea eĭ; iar după mórtea fondatoruluĭ a lucrat singur la prosperitatea monastireĭ, atât pe cale morală cum şi materială. A înmulţit averea monastireĭ prin multele donaţiunĭ câştigate de la diferite persóne particulare pióse; a obţinut de la Domnitoriĭ Ţĕreĭ, Constantin Brâncovénul,

Ştefan Cantacuzino, Nicolae Mavrocordat şi alţiĭ, maĭ multe privilegiĭ şi confirmărĭ ale donaţiunilor căpătate; a fost dar, un demn păstor şi bun administrator al monastireĭ. El a stăriţit, după cum ne încredinţéză documentele, de la anul 1695 până la 1721, saŭ două-ḑecĭ şi şépte anĭ (27).

Al douilea srareţ a fost «*Dionisie*» *Proin Tirolois*, de origină grec, fost episcop în Grecia, de unde fiind destituit saŭ demisionând, veni în România, ca mulţĭ alţĭ conreligionarĭ aĭ luĭ, şi se stabili aicĭ.

Dionisie, ca mulţĭ compatrioţĭ aĭ luĭ, a fost om fórte lacom şi iubitor de banĭ; el fu atras la Sinaia, nu de frumuseţea locurilor, ci de frumuseţea avereĭ ce poseda monastirea. Avênd în partea sa sprijinul tuturor Grecilor influenţĭ, şi maĭ cu sémă a Domnitoruluĭ Nicolae Alexandru Mavrocordat, se stabili la Sinaia, şi prin sprijinul luĭ Vodă, reuşi a se ridica la stăriţie, nimicind ast-fel disposiţiile actuluĭ de fondaţiune, care opresce pe un strĕin de monastire de a deveni stariţ.

Dionisie nu a păstorit monastirea în mod părintesc, nicĭ nu s'a limitat numaĭ în atribuţiunile luĭ de stariţ aşa precum cerea usul, şi maĭ cu deosebire scopul moral al acesteĭ instituţiunĭ bisericescĭ, ci a stăpânit'o în mod absolut, ca un de sine stătător, speculând'o în profitul sĕŭ, şi dându-şĭ tóte silinţele să distrugă trecutul, şi să ştérgă chiar urma existenţeĭ fundatoruluĭ şi a pióselor luĭ fapte. Acest vandal, cu bună dreptate pot să'l numesc ast-fel, a mers cu cutesanţa până a scóte de la locul eĭ *pisania*, adică inscripţiunea de la uşa bisericeĭ, cu ocasia unor micĭ reparaţiunĭ, şi s'o înlocuiască cu alta, în care se pomenesce numaĭ de el şi de reparaţia făcută de dênsul. Asemenĭ şi la fântânĭ şi orĭ unde a găsit figurând numele Spătaruluĭ Michail Cantacuzino. Pentru a săvêrşi tóte aceste fapte, ĭ-a fost destul puţin timp, abia douĭ anĭ şi câte-va lunĭ, cât a stăriţit, dar a dat de lucru maĭ multor stariţĭ dupĕ el.

spre a vindeca ranele rămase după trecerea luĭ prin monastire. El a stărițit de la 1720 până la anul 1723.

In privința acestuĭ stariț, vitreg de monastirea Sinaia, iată în ce chip sunt descrise faptele în istoria acestuĭ sfînt locașiŭ:

«Luând Dionisie administrația monastireĭ Sinaia, contra așeḑămêntuluĭ fondatoruluĭ Michail Cantacuzino, care era confirmat de douĭ Patriarchĭ aĭ Ierusalimuluĭ: Dositheĭ și Chrisant, precum și de ceĭ-l-alțĭ treĭ Patriarchĭ aĭ Bisericeĭ orthodoxe (al Constantinopoluluĭ, al Alexandrieĭ și al Antiohieĭ), a stricat tóte așeḑămintele monastireĭ și întocmirile cele bune, lăsate de spătarul Michail, și a prăpădit aprópe tot avutul monastireĭ; ale căruia fapte, înțelegêndu-le Nicolae Alexandru-Voivod, nicĭ într'un chip nu l'a maĭ putut suferi, și cu mare mânie l'a lipsit de stăriția monastireĭ.

«Dar până a lipsi el din monastire, pe lângă alte rele ce a făcut, a luat și chrisóvele și alte scrisorĭ de ale monastireĭ, maĭ vêrtos cele ce aŭ fost spre așeḑământul eĭ. Și întru atâta n'a putut nimenea sci ce le-a făcut, căcĭ nicĭ-decum nu s'aŭ maĭ putut afla». [1])

Al treilea stariț a fost «*Mitrofan*», acesta a primit stărițiă după Dionisie, la anul 1723 și a păstorit până la 1731, adică timp de 8 anĭ, când a trecut ca egumen la Schitu Poéna, lăsând să se alégă alt stariț în locul sĕŭ la Sinaia.

Al patrulea stariț a fost «*Partenie*» care a stărițit de la anul 1731 până la anul 1737.

Al cincilea stariț a fost *Ieromonachul Nifon I-l* care a păstorit monastirea Sinaia timp de 36 anĭ, începênd cu anul 1737, până la anul 1773. Datele ce posedăm despre starițul Nifon și epoca stărițieĭ luĭ, ne convinge cum că acest stariț a fost întocmaĭ ca și Nicodim, un bun și demn păstor; a înmulțit averea monastireĭ, și 'ĭ-a asigurat pentru maĭ mult timp privilegiurile. Istoria Sinaieĭ [2]) în privința acestuĭ stariț, se exprimă în modul următor:

---

1) Documentul monastireĭ Sinaia, No. 34.

2) Documentul monastireĭ Sinaieĭ No. 39.

«Ieromonachul Nifon, fiind călugăraș tînĕr, de fel despre Câmpu-Lungu, a priimit stărița monastireĭ Sinaia după Partenie. El s'a ocupat tot timpul stăriției luĭ cu vindecarea loviturilor aduse monastireĭ de către Dionisie, și cu restaurarea monastireĭ în urma devastărilor causate de armatele turcescĭ: intentând proces tuturor persónelor carĭ înpresuraseră moșiile monastireĭ; obținênd chrisóve de la diferiți Domnitorĭ pentru confirmarea unor donațiunĭ nouĭ cu care se adoagă averea monastireĭ. I se acordă diferite scutirĭ și privilegiurĭ—restabilesce aședământul lăsat monastireĭ de către fondatorul Michail Cantacuzino, și dorind ca să afle odórele Bisericeĭ și documentele pentru zestrea monastireĭ dată de ctitor, și neputêndu-le dovedi, aŭ fost silit a-le face tóte odórele de al doilea din noŭ. Iar cât pentru aședământul ctitoricesc și alte hârtiĭ atingĕtóre de drepturile monastireĭ s'a găsit altele în arhiva spitalelor de la Colțea, puse în păstrare de rĕposatul ctitor, după care s'a și scos copiĭ, vrênd starițul Nifon a-le avea în monastire.

Al șeaselea stariț a fost *Visarion* care după tóte probabilităţile, pare a fi stariţiţ de la anul 1773 până la 1781 adică opt anĭ. Stariţul al șeaptelea a fost *Isidor*; acesta a stariţit de la data de sus până la 1791 adică opt-spre-ḑece anĭ.

Damaschin a fost al optulea stariţ, acesta era iarăşĭ de origină grec ca şi Dionisie, şi tot ca şi acesta fu atras spre Sinaia numaĭ de starea materială înfloritóre a monastirieĭ, după ce însă tóte daunele şi rănile causate eĭ de Dionisie eraŭ reparate şi vindecate de către stariţul Nifon. Istoria, ca şi despre Dionisie, ne spune şi de acesta:

«Nu trebui mult timp pentru ca apucăturile luĭ Damaschin să fie cunoscute Mitropolituluĭ Dositheĭ; ca acest om (Damaschin) nu numaĭ că cu inima sa stă departe de monastirea Sinaia în care se adăpostise și trăise atâțea anĭ, dar că el chiar căuta să aducă monastirea la aceeașĭ stare în care o adusese și Dionisie. Pentru care fapte mitropolitul, după drépta plângere a Călugărilor, îl distitue, lăsând monachilor voe liberă de a'șĭ alege altul. . . .

Ast-fel dar Damaschin fu distituit de către Mitropolitul Dositheĭ, la anul 1802, stăriţind, totuşĭ, unspre-ḑece anĭ.

Al noulea stariț a fost *Iustin Archimandritul*. El este venit în monastirea Sinaia de la monastirea Némțuluĭ încă de pe timpul stariției luĭ Isidor *(1773)*.

Datele istorice din epoca stariției luĭ Iustin, ni-l presintă ca pre un bun, blând și înțelept stariț, păstorind cu duhul blândețelor oile cele cuvêntătóre timp de 27 anĭ, adică de la anul 1802, data distituireĭ luĭ Damaschin, până la 1829, când a rĕposat. Iustin a fost cel dintêiŭ între stariții monastireĭ Sinaia care a avut rangul de Archimandrit.

Stariț al zecelea, fu *Archimandritul Iosaf*. La 1829, Septembre 14, murind stariț Iustin, soborul monastireĭ Sinaia alese de stariț pe Iosaf, alegere făcută conform prescripțiunilor așeḑământuluĭ ctitoricesc.

Epitropiĭ spitaluluĭ Colțea aŭ contestat însă chiar de la început alegerea luĭ Iosaf, dorind să ridice la stăriție pe un strĕin de monastire, precum acestea le spune însuși Iosaf, prin petițiunea luĭ dată Mitropolituluĭ Neofit. Totuși, în cele din urmă, Epitropia l'a confirmat, cedând stăruintelor Călugărilor, făcute pe temeiul așeḑământuluĭ ctitoricesc.

Iosaf a stărițit dar în timp de 14 anĭ, adică până la 1843.

Paisie Archimandritul fu al un-spre-ḑecelea stariț, el fu confirmat, la anul 1843, imediat după mórtea luĭ Iosaf, și a stărițit până la 1859, decĭ șease-spre-ḑece anĭ.

In timpul stărițieĭ luĭ Paisie s'a terminat Biserica cea mare a monastireĭ, ale căria fundațiunĭ fusese puse de stariț Iosaf, cum și strîngerea materialuluĭ de zidărie, de asemenea și casele din jurul bisericeĭ marĭ s'aŭ construit tot de către stariț Paisie, în 1846.

Archimandritul Onufrie fu al douĭ-spre-ḑecelea stariț al monastireĭ Sinaia; el fu confirmat la 30 Ianuarie, anul 1859. A stărițit până la 1877, August în 27, când din

causă de bólă a demisionat şi însuşĭ a stăruit ca să se alégă altul în locul sĕŭ. Stăriția sa a durat 18 anĭ.

Stariţul Onufrie este persónă care în timpurile contimporane nouĕ, s'a distins prin felurite opere frumóse, fiind un om de mare iniţiativă şi energic, preot inteligent şi mult citit; în biblioteca monastireĭ Sinaia se află diplomele stariţuluĭ Onufrie de la felurite asociaţiunĭ filantropice şi literare. El a reconstruit în mod sistematic móra de pe apa Doftaneĭ, cum şi un ferĕstrăŭ de asemenea sistematic, pe apa Prahoveĭ, cel ântêiŭ, putem ḑice, în judeţul Prahova.

Tot stariţul Onufrie este cel care a îndemnat pe onor. Eforie a Spitalelor Civile ca să construiască la Sinaia primul Hotel pentru adăpostirea călĕtorilor (Hotelul Sinaia) cea ântêia construcţiune în localitate după monastire.

Al treĭ-spre-ḑecelea stariţ al monastireĭ fu *Archimandritul Ghermano*, confirmat la 27 August anul 1877, care a stăriţit până la 12 Iulie 1888, când demisionând, s'a retras la linisce, la monastirea Ciolanul, după o stăriţie de un-spre-ḑece anĭ.

Şi în fine, în present se află ca stariţ *Archimandritul Nifon al II-lea*, care fu confirmat la 12 Iulie anul 1888; cu dênsul se complectézĕ numĕrul de patru-spre-ḑece stariţĭ aĭ Sânteĭ monastirĭ Sinaia, în decursul timpuluĭ de 200 anĭ, împliniţĭ la 15 August a. c., aniversarea sfinţireĭ şi Hramul sânteĭ monastirĭ.

Cum vedeţĭ, din aceştĭ patru-spre-ḑece păstorĭ spiritualĭ aĭ turmeĭ din monastirea de sub pólele Bugegilor, douĭ-spre-ḑece aŭ fost Românĭ şi numaĭ douĭ strĕinĭ, Grecĭ, veneticĭ pripăşiţĭ din alte locurĭ. Româniĭ, ca nisce albine modeste, muncitóre şi rodnice, aŭ înmulţit şi aŭ făcut să créscă averea bisericeĭ până a ajuns în starea înfloritóre în care se găsesce aḑĭ, mărind locaşul Domnuluĭ şi înmulţindu-ĭ averea, iar ceĭ douĭ strĕinĭ, ceĭ douĭ grecĭ amêndouĭ s'aŭ silit şi s'aŭ sărgut ca s'o strice şi s'o risipéscă, în cât

a trebuit după alungarea lor, munca încordată a câte două rînduri de staritĭ Românĭ ca să drégă şi să puie la loc aceea ce eĭ aŭ stricat şi a risipit. In scurta dare de sémă a activităţiĭ acestor păstorĭ sufletescĭ, în dreptul maĭ multor nume n'am pomenit nimic privitor la activitatea ce a avut, pentru că în puţinele documente şi isvóre istorice, ce posedă biblioteca monastireĭ, n'am gasit nimic; cu tóte acestea, nimic nu mĕ îndreptăţesc a crede că eĭ n'aŭ făcut nimic, pentru că resultatele obţinute în decursul celor două sute anĭ trecuţĭ de autoritatea morală a Monastireĭ, sunt cu mult maĭ marĭ şi maĭ numeróse ca cele trecute în dreptul fie-căruĭ nume.

Pentru ca să se pricépă de către cititorĭ tótă activitatea ce a desfăşurat fie-care staritĭ în parte pentru desvoltarea şi propăşirea acestuĭ sf. locaşiŭ, dobêndite în timpul păstorieĭ sale, ar fi trebuit să reproduc aci tóte hrisóvele monastireĭ câte aŭ maĭ rĕmas nesustrase de grecii Dionisie şi Damaschin, dar fiind-că spaţiul de care dispun aicĭ, este fórte rĕstrîns, mĕ mărginesc a publica maĭ jos o listă de tóte hrisóvele câte se maĭ găsesc în fiinţă, aşeḑate după ordine cronologică şi însoţite fie-care de o prescurtare a conţinutuluĭ, ca să se vadă ce danie a acordat Sf. Monastirĭ fie-care Domnitor în urma ne-obositeĭ stăruinţe a starituluĭ contimporan.

Iată acea listă:

No. 1. Hrisov dat de *Constantin Brâncovénu* în anul 1698, Ianuarie 13, prin care acordă monastireĭ 100 talere ḑeciuială de la Ocna Slănic, pentru că acea ocnă de sare se află pe moşia monastireĭ.

» 2. Idem idem din 1709, Martie 9, prin care acordă scutirĭ de tot soiul de birurĭ, la 40 puşcaşĭ strĕinĭ, însărcinaţĭ cu paza Monastireĭ.

» 3. Idem de *Ştefan Cantacozino*, la 24 Iunie 1713, prin care întăresce dania de maĭ sus.

» 4. Idem de la 23 Iunie 1714, prin care maĭ acórdă scutire de birurĭ la 10 scutelnicĭ.

No. 5. Idem idem de la 20 Iunie 1714, prin care dă voe monastirei să ia vamă de la patru târguri ce vor avea loc în patru Joi, în timpul culesului viilor în târgul Urlați, valea Negovanilor, precum și scutiri pentru monastire de vamă, de vinărit, etc.

» 6. Idem idem de la 26 Iunie 1814, prin care acordă monastirei încă trei sute talere deciuială de la ocna Slăniculuĭ.

» 7. Idem de la *Nicolae Al. Mavrocordat*, din 22 Septembre 1715, prin care mai acordă monastirei încă dece scutelnicĭ.

» 8. Idem idem din 30 Aprilie 1716, prin care întăresce scutirea de biruri a celor 40 de pușcași străinĭ.

» 9. Idem de la *Ioan Al. Mavrocordat*, din 21 Aprilie 1717, prin care întăresce dania de mai sus.

» 10. Idem de la *Mihaĭ Racoviță*, din 24 Martie 173.., prin care acordă monastirei voe să deschidă trei fântâni de păcură, scutite de deciuială la moșiile monastirei *Pelina*, *Hudesci și Matița*, din județul Saacu.

» 11. Idem idem din 30 Maiŭ 1731, prin care întăresce dania celor patru târguri de la Urlați.

» 12. Idem idem din aceeași di, prin care întăresce scutirea de biruri a celor 40 pușcași străinĭ, a dece scutelnic și mai adaugă scutiri pentru două băcănii și două măjarii (pescării) care se procure gratuit unt-de-lemn, céră și pesce sărat monastirii.

» 13. Idem de la *Grigorie Ghica II-lea*, din 1733, prin care întăresce scutirea de biruri a celor trei puțuri de păcură, citate mai sus.

» 14. Idem idem din 20 Iulie 1735, prin care mai acórdă 30 scutelnicĭ și alți 20 pușcași și întăresce scutirile pentru băcăniĭ și pescăriĭ.

» 15. Idem de la *Mateĭ Ghica* din 11 Maiŭ 1752, prin care întăresce și învestesce cu autenticitatea legală isvodul de fondație al monastirei găsit la monastirea Sinaia, și care a înlocuit pe cel sustras de către starițul Dionisie.

» 16. Idem de la *Nicolae C. Caragea* din Septembre 1782, prin care reduce deciuiala vămiĭ Slănic la 100 talere, dar întăresce scutirea de vamă pentru târgurile de la Urlați, acordă 24 lude scutelnicĭ, scutesce monastrea de orĭ-ce fel de biruri, și'ĭ acordă ca danie din carvasaraoa gospod. câte 12 oca unt-de-lemn pe fie-care an.

No. 17. Idem de la *Mihaĭ C. Sutu* din Noembre 1783, prin care întăresce deciuiala de la Slănic, și scutirea târgurilor de la Urlați.

» 18. Idem de la *Alex. N. Sutu* din 1819, prin care confirmă scutirea târgurilor de la Urlați, și

» 18. Idem de la *Grig. D. Ghica*, prin care întăresce acéstă danie precum și scutirea monastireĭ de orĭ-ce birurĭ și maĭ ales de dijmărit și oerit.»

Din acéstă tabelă, din care lipsesc multe hrisóve, maĭ cu sémă de la Ipsilante, C. Mavrocordat și alțiĭ, care nu se maĭ găsesc în arhiva Monastireĭ orĭ a Eforieĭ, reiese că părinții stariți care s'aŭ distins în alergarea pentru sporirea avutului Monastireĭ, aŭ fost: *Nicodim Ieromonahul* care a dobêndit nouĭ hrisóve; *Mitrofan* care a câștigat douĕ; *Partenie* care a dobêndit tot douĕ; *Nifon I*, din timpul căruia a rĕmas numaĭ unul, dar care din conținutul acestuia reiese că a maĭ dobêndit cel puțin încă douĕ de la Mavrocordat și Ipsilante, care s'aŭ perdut; *Damaschin* grecul, care cu tot spiritul sĕŭ de hrăpire, tot a câștigat douĕ și *Justin Arhimandritu* care a obținut încă douĕ.

Ceĭ maĭ nouĭ nu aŭ maĭ obținut nimic, căcĭ în urma punereĭ în aplicare a Regulamentului, și maĭ ales de la secularisarea monastirilor încoa, s'a schimbat lucrurile și autoritatea Stariților a fost înlocuită cu aceea a Onor. Eforiĭ a Spitalelor Civile.

VII

Monastirea Sinaia în timpul invaziunilor, 1695 — 1853.

In cursul acesteĭ micĭ expuneri istorice am avut ocasiunea să amintesc cum că, atribuțiunile sânteĭ monastirĭ Sinaia crescură maĭ târdiŭ, după împrejurările timpuluĭ, tocmaĭ din causa situațiuneĭ sale isolată. La început M-rea

nu a avut alt scop de cât de a fi un adăpost sigur călugărilor celor carĭ trăiaŭ prin văile pustiĭ ale munţilor din prejur, atraşĭ către singuritate prin vocaţiunea lor sufletéscă, expuşĭ însă ḑilnic la tot felul de pericole, atât din causa animalelor sĕlbatice, cât şi a tâlharilor care se încuibase în părţile loculuĭ[1]), sub protecţia pădurilor imense şi sĕlbatece ale munţilor din care eşiaŭ la anumite timpurĭ, păzeaŭ potecelele, maĭ ales cele care eraŭ considerate ca trecĕtóre preste frontieră, şi atacaŭ pe călĕtorĭ. Cu un cuvênt, monastirea la început a avut simpla îndatorire a uneĭ case de rugăciune şi de adăpostire pentru rugătorĭ. Puţin maĭ târḑiŭ însă, fu chemată să jóce un rol important în istoria timpuluĭ, precum ne vom convinge din cele de maĭ jos. Maĭ ântêiŭ ea devine în timpul invasiunilor locul de refugiŭ al poporuluĭ Român, iar maĭ ales al locuitorilor capitaleĭ, apoĭ e transformată în citadelă sigură, fortificată prin natura loculuĭ, spatele fiindu-ĭ apărat de lanţul gigantic al munţilor sĕlbaticĭ, şi în fine se schimbă în loc de respirare şi de petrecere în timpul vereĭ pentru toţĭ fruntaşiĭ ţĕreĭ, precum şi loc de adăpostire pentru călătorĭ.

Mitropoliţiĭ Ţĕreĭ, Domnitoriĭ, boeriĭ maĭ cu deosebire, în fuga lor din Ţĕră către Braşov, din causa rĕsmiriţilor, găseaŭ în monastirea Sinaia asilul cel maĭ sigur contra pericolelor ce'ĭ ameninţa pe eĭ şi familiile lor, şi tot acolo găsiaŭ în timp de pace o posiţie frumósă şi un aer curat care le înviora sănătatea. Sinaia era cheia munţilor, care încuia şi descuia calea cea maĭ principală de comunicaţie pe acele vremurĭ între România şi Transilvania. Fondatorul monastireĭ, Michail Cantacuzino, în fuga luĭ din Ţĕră către Braşov, la 1711, din causa rĕsboiuluĭ dintre Ruşĭ şi Turcĭ, al cărora tĕtru de luptă fu România, găsi în Sinaia siguranţa

1) Aşeḑământul ctitoricesc al M-reĭ Sinaia.

vieţeĭ sale şi a familieĭ luĭ, pe când Constantin Brâncoveanul, împreună cu tótă oştirea Ţĕreĭ sta retras la têrgul Urlaţilor, urmărind de acolo resultatul lovireĭ dintre Ruşĭ şi Turcĭ, ca să pótă judeca apoĭ, cu care era maĭ avantajos a se alia spre a putea trage óre-care profit în interesul politic al Ţĕreĭ.

De asemenea la anul 1716 pe când Austria declară şi ea rĕsboiŭ Turcieĭ, ocupând cele 5 judeţe ale Olteniei, din care pricină Domnitorul Nicolae I-iŭ Mavrocordat tăie capul Vorniculuĭ Pătraşcu Brezoénu, bănuindul de conspirator Austriac, Stolnicul Dudescu, nepot de soră al spătaruluĭ Cantacuzino, alergâ şi el şi găsi un refugiŭ sigur în monastirea Sinaia, atât pentru familia luĭ cât şi pentru muma sa Maria Dudescu, precum şi alţĭ boerĭ, de unde aŭ plecat apoĭ la Braşov, înapoindui-se în ţĕră numaĭ după încheerea păceĭ de la 12 Iulie 1718, dintre Austria şi Turcia.

In anul 1735, fiind o nouă declaraţie de rĕsboiŭ între Austria şi Pórta, în timpul domnieĭ a III-a a luĭ Constantin Mavrocordat, care cu ajutorul Turcilor bate pe Austriacĭ la Piteştĭ, luându-le de sub domninaţiune cele 5 judeţe ale banatuluĭ Olteniei, sub administraţia cărora stătuse aprópe 19 anĭ, guvernate în totul după legile Austrieĭ; în acest timp, monastirea Sinaia fu inundată de refugiaţĭ carĭ căutară din noŭ adăpost şi scăpare în creerĭ munţilor. Iar la 1768, când Turcia declară rĕsboiŭ Rusieĭ şi cazacĭĭ şi volintirĭ polcomniculuĭ rus Nazarie Karezimul fură trimişĭ să păzéscă potecele şi trecĕtórele munţilor din judeţul Prahova, monastirea încă servi de adăpost multor familiĭ refugiate, care cu fricâ şi neîncredere aşteptaŭ aci resultatul evenimentelor din ţĕră. La 1770 maĭ ales, în urma plecăreĭ din Bucurescĭ a Ruşilor, boerĭĭ apucară drumul Braşovuluĭ, temêndu-se de rĕsbunarea Turcilor pentru faptul că simpatizase cu Ruşiĭ.

Până aci Sinaia servi numaĭ ca loc de refugiŭ şi de

scăpare pentru fugarĭ, de aci încolo ea fu ursită să serve şi drept ţintă de atac, drept citadelă de apĕrare, şi drept câmp de luptă.

La Fevruarie 1786, Nicolae Mavrogheni priimi domnia Ţĕrĕĭ Românescĭ, şi la 3 August 1787 se declară din noŭ rĕsboiŭ între Pórta Otomană şi imperiile Rusieĭ şi Austrieĭ, şi din noŭ câmpiile cele înverdite ale Românieĭ, fură transformate în câmpurĭ de luptă. Boerĭĭ şi poporul ţĕrĕĭ începură din noŭ să bătătoréscă drumurile glodoróse ale munţilor, monastirea Sinaia îşĭ deschise din noŭ porţile ca să priiméscă şi să ospĕteze mulţimea băjenarilor, însă de astă dată lucrurile se schimbară, şi băjenariĭ ne maĭ găsind aci adăpostul dorit, fură siliţĭ să fugă unde putură şi cum putură; vom lăsa pe istoricol *Dionisie Fotino* să ne spue pentru ce:

«Erà la 3 August 1787, când să declară din noŭ rĕsboiul între Turcia şi Rusia; atuncĭ să trimiseră în exil mulţime de boerĭ români, dintre carĭ fraţĭ Brâncoveniĭ, Ghiculeştĭ, Racoviţa şi Moruzi, Ion Văcărescu şi alţiĭ, toţĭ cu firman turcesc, la insula «Rodos»; iar pe bĕtrânul marele ban Pană Filipescu cu douĭ fiĭ aĭ luĭ Nicolae şi Constantin, Turciĭ îĭ exilară la monastirile sânteluĭ munte. Atuncĭ mulţimea boerilor înspăimântaţĭ de ferocitatea Turcilor, iarăşĭ apucară calea munţilor, spre Braşov maĭ ales.

După 6 lunĭ intră şi Austria în alianţă cu Rusia contra Turcieĭ; Domnitorul Mavrogheni devine cu ocasiunea acésta *Serascheriul* saŭ comandantul suprem al armieĭ turcescĭ, cu tóte că era creştin, însă Paşiĭ, Aianiĭ, şi toţĭ Turciĭ se supuneaŭ luĭ şi se temeaŭ de el în cât tremuraŭ când se înfăţişeaŭ înaintea luĭ. Armata sa se compunea aprópe 100000 luptătorĭ, între care peste 65000 voluntarĭ: Grecĭ, Bulgarĭ, Arnăuţĭ, Ungurĭ şi maĭ cu sémă Românĭ şi Moldoveni, care combătură împreună cu Turciĭ sub steagul lor naţional şi sub scutul Crucĭĭ, contra armielor ruse saŭ şi austriace, armiĭ creştine, comandate de Principiĭ Polemkin şi de Coburg, şi sdrobiră armele nemţescĭ care ocupase Monastirea Sinaia. O ast-fel de stare de lucrărĭ dură până în tómna anuluĭ 1791, când să încheia pacea de la «Sistov» (1 Octombre).

D-l N. D. Popescu, în nuvela intitulată *Nicolae Mavrogheni*, publicată în *Calendarul pentru toți Românii* pe anul 1890, ne dă nouĭ amĕnunte maĭ detaliate privitóre la acelaşĭ eveniment, culese din maĭ mulți istoricĭ contimporanĭ, ca: *I. Văcărescu, Dionisie Eclesiarhul, Zilot Românul* etc., şi ne spune că:

Nicolae Mavrogheni, după ce maĭ exilă un numĕr óre-care de boerĭ. . . . plecă spre Sinaia, punct care domina calea cea maĭ lesniciósă de trecere prin munți şi care era maĭ aprópe de Capitală.

«Ajungênd acolo, găsi pe călugării Monastireĭ goniți, uniĭ pe la Slobozia-Vrăjitórea, metocul Monastireĭ din apropiere de Câmpina, pe alțiĭ la schitul Lespedilor din fața Posadeĭ, pe alțiĭ pe la Trăisteni, Slănic, Cernătescĭ, Pelina şi alte moşiĭ şi viĭ ale Monastireĭ, iar pe ceĭ maĭ mulți, între care şi starițul Iustin, goniți peste Bucegiŭ în Ardeal la Braşov, şi monastirea cu cetățuia sa ocupate de numeróse oştĭ austriace, care ocupaŭ tóte potecile şi dealurile de la Predeal şi până la Sinaia.

«Indată ce sosi, numaĭ de cât îşĭ aşedă o parte din artileria sa în pădurea şi înnălțimea ce dominează Valea Gaguluĭ, care duce pe Piscu Câneluĭ, o altă parte o sui prin Valea Sgarboreĭ sus pe Furnica, munte ce domină Monastirea, şi după ce ocupă tóte aceste înnălțimĭ, începu să tragă fără de veste şi cu multă precisiune drept în monastire. (Pe atuncĭ monastirea cea mare nu exista, ci numaĭ cea mică din cetățue). Zidurile eraŭ tarĭ şi gróse, ast-fel că resistară la o bombardare de treĭ dile, dar turlele biserichĭ şi învelitórea chilielor, fiind de şindrilă, se aprinseră îndată, şi arseră până la capĕtul pereților. Asemenĭ şi foişorul clopotniței din facia biserichĭ, fiind de lemn, se aprinse şi se dărîmă.

Din causa bombelor înflăcărate ce aruncaŭ topciĭ (adică artileriştiĭ) carmelituluĭ de la Pera, (un călugăr catolic transformat în comandant de artilerie), se aprinse biserica Sf. Nicolae după Molomoț, ast-fel se numea înnălțimea unde e adĭ platoul de exerciții de d'asupra baracelor militare, pe care se afla construită o biserică de lemn, clădită cu mult maĭ nainte de cea construită de spătarul Michail Cantacuzino, de un óre-care a nume Nicolae hoțu din Breaza. Tot din acéstă causă se dărâmă o parte a ziduluĭ monastireĭ despre miadă-dĭ, şi se produse o *breşă* prin care putea intra în întru un numĕr óre-care de ómenĭ.

«Austriacii vĕdêndu-se amenințați de un asalt care le ar fi fost

fatal, eșiră grabnic din cetățue; o parte din eĭ opuse piept oștilor luĭ Mavrogheni, care deja se scoboraŭ din pădurea Furniceĭ spre a năvăli spre monastire, și o parte luă calea spre Predeal pe poteca ce tăia d'a curmedișul muntele numit «Piatra Arsa», cam pe unde se înalță adĭ castelul regal al Peleșuluĭ.

«Isbitura fu teribilă, Nemțiĭ se luptară cu curagiŭ, dar oștile luĭ Mavrogheni nu se lăsară maĭ pe jos, ci după o luptă înverșunată piept la piept, puseră catanele pe gónă și le fugări până la Predeal, de unde, după o luptă nu maĭ puțin înverșunată, ĭĭ respinse până dincolo de Tómöșul vechiŭ. După aceea năvăli în Transilvania, pe care o jefui până la Brașov, și pe urmă ocupă cu puterĭ marĭ tóte strîmtorile vecine pentru ca Nemțiĭ să nu maĭ cuteze a se maĭ înnapoia. . . . . După ce respinse pe dușmanĭ dincolo de fruntariĭ, Mavrogheni, ca să înnalțe moralul trupelor ce-ĭ eraŭ încredințate, scrise la Pórtă că a luat *Sinaia-Kalesi*, adică cetatea Sinaia».

D-l V. A. Ureche, în *Istoria Românilor*, tom. al III-lea, pag. 231, istorisind acelașĭ eveniment, ne spune :

«Oștile (luĭ Mavrogheni) înnaintând în Septembre contra Brașovuluĭ, din maĭ multe părțĭ, cetele române din calea Buzĕuluĭ și a Timișiuluĭ, ocupară satele din jurul Brașovuluĭ, și Domnitorul prin proclamațiunĭ către Româniĭ din Șeapte sate (Săcele) ĭĭ îndemnă să se supună Țĕreĭ Românescĭ; aceste sate trămise câte un *elciŭ* la Domnitor să declare supunerea lor.

Becattini care este favorabil Austriacilor, nu tăgăduesce diversele ciocnirĭ din Aprilie și August 1788, dar le împuținéză importanța. El dice că: «Trupele cesaree se împotrivise cu obstinațiune și ajunseră a face mereŭ fără resultat atacurile lor (ale *Turco-Românilor*), obligându-ĭ a da îndărăt cu furie; asemenea la pasul Turnu-Roșu, al Buzĕuluĭ și la Vulcan. *Fabris* (unchiul celuĭ care luase Iașu) luă în posesiune în acele dile bogata monastire de la Sinaia, unde s'ar fi putut menține dacă nu era copleșit de forțele superióre ale inamiculuĭ. Se apără însă Fabris acolo, dar silit abandonă posițiunea cucerită și n'o lăsă de cât după ce incendiă Monastirea.»

In urma acestuĭ rĕsboiŭ crunt, care transformase fundațiunea spătaruluĭ Michail Cantacuzino într'un morman de ruine incendiate, monastirea rĕmase mult timp pustie, și călugăriĭ împrăștiațĭ maĭ pretutindenĭ, se adunară în jurul

ruinelor calcinate cu multă greutate, dar în sfîrşit, pe la 1795 fenixul reînviă cu puteri noi din cenuşa sa, pentru că avusese parte să aibă un starit harnic şi energic, pe părintele Justin; biserica şi cetatea fură reparate, căci zidurile eraŭ bune, breşea fu astupată, biserica fu îmbrăcată cu noi podóbe, căci cele din trecut fusese, parte jefuite de Nemţi şi Turci, parte îngropate şi rătăcite, şi parte perdute; chiliile fură readuse în stare de locuit, şi Casa Domnuluĭ redeveni iar ceea ce a fost maĭ înainte: lăcaş de odihnă şi de adăpostire pentru ceĭ în lipsă şi nevoĭ.

Acéstă spargere nu fu cea din urmă; o altă nenorocire identică o isbi într'o epocă mult maĭ apropiată nouă contimporanilor, adică între anul 1848 şi 1850 şi oa treia avu loc în anul 1854 când după ce Ruşiĭ declarară un noŭ rĕsboiŭ Turcilor şi Austriacii veniră să ocupe principatele Române. Într'aceste deosebite timpurĭ, monastirea Sinaia avu încă parte să sufere din noŭ într'un mod simţitor şi să repare cu multă greutate consecinţele rĕsboiuluĭ.

Ieromonachul Dorotheĭ din monastirea Sinaia, mort la 1881, martor ocular al evenimnntelor petrecute în aniĭ 1848—54 ne istorisesce prin scrierea sa întitulată «*Evenimentele timpurilor trecute*» următórele:

In luna luĭ Septembrie (1848) intrară în Ţéră pentru a linisci poporul, atât armatele turcescĭ cât şi cele rusescĭ, adică sub pretext de a'l linisci, căcĭ «nu este dóră rĕsvrătire când noródele cer dreptate!» Aceste oştĭ şedură în Ţéră din anul 1848, luna Septembrie, până în 1850. — Atuncĭ monastirea Sinaia a fost isbită cu furóre, şi a îndurat supĕrărĭ de tot felul, din causa oştirilor.

In tot cursul timpuluĭ acestuia, ḑiua şi nóptea întêmpina pe fugarĭ carii ceréŭ adăpost în monastire, şi din tóte părţile Ţĕreĭ trecea lume în Transilvania şi din Transivania în România goniţĭ de Ungurĭ carii se resculaseră; Monastirea îşĭ luase sarcina plăcută creştinéscă de a da fugăriţilor odihnă şi hrană. Incă şi Românii negustorĭ din Sibiŭ şi din Braşov aŭ alergat mulţĭ în România la oştirile rusescĭ, făcêndu-le cerere ca să trécă şi în Transilvania pentru

apărarea Românilor contra Ungurilor. Decĭ oștirile rusescĭ aŭ apucat drumul munților spre Transilvania, pe apa Prahoveĭ, cu tótă iarna grea ce căduse, căcĭ era în luna luĭ Ianuarie 1849, și ast-fel *și-aŭ ales ca stațiune monastirea Sinaia,* iar ca cazarmă *servea chiliile călugărilor* carĭ fugiseră pe la metócele și pe la viile și moșiile monastireĭ, rĕmâind în monastire numaĭ câțĭ-va din eĭ pentru slujba Bisericeĭ.— Și de la 10 Ianuarie 1849, numaĭ încetară șirul armatelor care trecĕŭ mereŭ în Transilvania. In 7 dile ale luneĭ Martie acelașĭ an, ne pomenirăm însă cu armatele muscălescĭ cele ce eraŭ trecute în Transilvania, înapoiându-se cu grăbire iarășĭ în România; atuncĭ veni în Sinaia treĭ generalĭ ruși cu un corp de armată despre care eĭ ne-a spus că sunt 15 miĭ ostașĭ. Aceștia aŭ coprins monastirea și împrejurimile, care pe unde aŭ putut pentru o dĭ și o nópte, căcĭ era o vreme fórte primejdiósă din causa geruluĭ și a viscoluluĭ ce bântuia cu furie îngrozitóre. Tot de-odată, ne pomenirăm și cu oștirile nemțescĭ cu generaliĭ lor călărețĭ și pedeștri cu tótă muniția de resbel ca la 24 miĭ de ostașĭ, care fugéŭ cu grăbire după Ruși în România. Pe lângă aceștia maĭ eraŭ și o sumă de comersanțĭ și de țĕranĭ cu familiile lor și cu calabalâcul, iar alțiĭ numaĭ cu ceea ce putuseră scăpa pe eĭ, plângêndu-se și arătând cu toțĭ cum că Ghinărarul Ungur Bem cu oștirile luĭ unguresc, venind din lăuntrul Transilvanieĭ, aŭ respins cu putere atât pe Ruși cât și oștirile Impĕratuluĭ nemțesc din cetatea Brașovuluĭ.

«Mulțimea acésta de ómenĭ fugarĭ se aflaŭ risipițĭ prin munțĭ, și șépte saŭ opt dile nu aŭ încetat tot trecênd în România, în care timp nicĭ viscolul n'a încetat a sufla cu furie.

«Pe atuncĭ drumul Prahoveĭ nu era încă regulat din care pricină acéstă mulțime de suflete omenescĭ se afla în mare lipsă pentru hrana mâncăreĭ, și dacă mila luĭ D-dĕŭ nu 'ĭ-ar fi întărit iar monastirea nu 'ĭ-ar fi hrănit, și pădurile din prejur nu ĭ-ar fi adăpostit, cu toțĭ ar fi murit de fóme și de ger.

«In timpul acesta de amară durere și grea suferință pentru ceĭ fugarĭ; Polcomnicul Cazacilor înainte de a pleca în interiorul Țĕreĭ spre Ploescĭ, reguléză pe un alt Polcomnic a rĕmânea în Sinaia cu 200 soldațĭ spre paza Monastireĭ și a tótă suflarea ce era adăpostită pe aci; de asemenea rêndui și un căpitan cu maĭ mulțĭ cazacĭ care să păzéscă trecerile saŭ granițile despre Transilvania în urma trecerĭĭ oștirilor rusescĭ în România. Și pe când era numĕrul ome-

nirei mai sus arătată în Monastire și preste tot locul prin munți, de o dată ne pomenim pe la 5 ceasuri după amédă, la jumătatea lunei lui Martie, cu un cazac aducênd vestea tristă că Ungurii aŭ trecut granița și că vin cu grăbire spre Sinaia; Ce spaimă! Ce gróză! și ce țipete de tânguire!!

«Polcomnicul sus rĕmas de pază la monastire cu ceĭ 200 ostași, porunci să bată tabele și să încépă musicile de rĕsboiŭ; să făcu atunci un sgomot înfiorător! Lumea din monastire fugea care în contro putea, vrênd să aibă scăparea prin păduri, unde și rĕmase tótă nóptea pe un ger și viscol îngrozitor.

«In spre ḑiuă s'a aflat vestea că Ungurii, în numĕr ca la o mie, aŭ fost întêmpinați și respinși de căpitanul de la frontieră Daniil Crasnopol împreună cu cazacii carĭ remăsese de pază, și că bătaia a fost la locul unde să numesce «între Prahove».

«După acésta audindu-se întêmplarea în grabă a venit înapoĭ ghenararul Lüders, cu oștire, și a stat treĭ ḑile în Sinaia poruncind ca drumul Brașovului la strîmtórea de la «Genune» să se strice, astupându-se cu pădure mĕruntă și cu copacĭ marĭ tăeți.»....

«Tot în acest an, ca drept parigorie de tóte cele ce a suferit monastirea și călugării, Părintele starițul Paisie a priimit decorație de la Impĕratul muscălesc și de la Impĕratul nemțesc, pentru binele și meritata luĭ hărniciă arătată ostașilor rusescĭ și celor nemțescĭ cum și tuturor fugăriților pe timpul rĕsboiuluĭ acestuia.

In anul 1854 Monastirea Sinaia fu din noŭ visitată de trupele Austriace, atuncĭ când Principile Coronini se scoborî din Ardeal cu corpurile sale de armată ca să ocupe Principatele în virtutea plenipotenţeĭ ce 'i se dăduse Impĕratuluĭ Austrieĭ de către puterile Europene care se aflaŭ în rĕsboiŭ cu Turcia. Atuncĭ ca și la 1848—1850, monastirea fu ocupată milităresce de catane, călugării fură din noŭ trămiși pe la metóse și viĭ, și chiliile lor fură transformate în cazărmĭ și deposite de muniţiunĭ și proviḑiunĭ, căcĭ în Valea Prahoveĭ se aseḑă într'un mod statornic un division compus din fragmente din tóte armele, cu însărcinarea d'a păḑi strimtorile și trecĕtorile munţilor și a le

apăra contra orĭ-căreĭ năvăliri neprevĕḑută, dar la 1855, catanele care cântase cu bucurie când venise:

Drăguţu nostru de împĕrat
Bună ţéră a cumpĕrat
Şi nicĭ o puşcă n'a dat,
Inapoĭ s'a întornat
Şi ţéra în pace ne-a lăsat.

VIII

Monastirea Sinaia în timpul Băjenielor.

Monastirea Sinaia în timpul esistenţeĭ sale de 200 anĭ n'a servit numaĭ de adăpost părinţilor în vreme de pace şi de cetate de apĕrare pentru ţéră în timp de rĕsboae, ci şi drept sălaşiŭ de adăpostire în timp de resmiriţe şi de băjeniĭ. Maĭ 'nainte şi până pe la jumĕtatea secoluluĭ în care trăim, Românĭĭ din ambele Principate nu dormiaŭ linisciţĭ şi fără de grije pe căpĕtâiul lor, ci epuresce, cu un ochiŭ aprópe deştept şi cu grijea în suflet, pentru că pe atuncĭ vremurile nu eraŭ sigure şi liniscite ca aḑĭ, ci eraŭ bântuite de felurite frământărĭ, prigoniri, năvăliri, góne şi o sumă de alte multe străgăniri. Aci era locul de întêlnire al năvălitorilor, aci câmpul rĕsboilor, aci ţinta de pradă a tutulor flămânḑilor şi lacomilor fără de milă şi D-ḑeŭ. Turcĭĭ, Tătarĭĭ, Caḑacĭĭ şi chiar Nemţĭĭ şi Muscalĭĭ năvăleaŭ dincoa de hotarele nóstre când vreaŭ şi cum vreaŭ ca în ţéra lor, ne jufuiaŭ avutul, omoraŭ pe cine vreaŭ, pârjoleaŭ ce întêlneaŭ, pustiaŭ oraşele şi satele, şi pe ceĭ ce-ĭ cruţaŭ îĭ puneaŭ pe góná, góná amarnică a pripegieĭ! fără să aleagă dacă era ḑi saŭ nópte, vreme bună saŭ rea, putinţă saŭ neputinţă de fugit.

Istoria existenţeĭ populaţiuneĭ ţĕreĭ nóstre se póte resuma numaĭ în douĕ stadiurĭ: într'un greŭ şi prelungit

rĕsboiŭ, în care timp populaţiunea, saŭ se rĕsboia, saŭ tăcea de beilic pentru armatele rĕsboitóre, saŭ fugea în pribegie prin munţi şi păduri în prada spaimeĭ ceĭ maĭ grósnice, după care urma, când pacea se încheia, orĭ năvălitoriĭ se înturnaŭ în ţéra lor sătuĭ de prăzi şi de sânge, câţi-va anĭ, puţinĭ de tot, de o pace relativă, în care timp fugariĭ se reînturnaŭ ca să repare relele causate, să şterge urmele lăsate de pârjol, să reacopere cu holdele mănóse frumósele câmpiĭ ale ţĕreĭ lor şi să reumple cu banĭ şi bogăţiĭ pungile celor puternicĭ care se reînturnaŭ de ordinar fórte sleiţi, după care să urmeze noĭ rĕsbóe, noĭ resmiriţe, noĭ băjeniĭ, noĭ jafurĭ şi pustiirĭ !

Cea maĭ grósnică din tóte băjeniile fu acea provocată de Cârjalii luĭ Pasvantoglu, care avu loc în luna luĭ Maiŭ 1802; ea întrecu în cruţime şi în spaima ce causase pe tóte câte avusese loc până atuncĭ. Iată ce ne spun istoriciĭ contimporanĭ că s'a întêmplat în acel an precum şi rolul ce a jucat Monastirea Sinaia în acea epocă pentru a uşura suferinţele băjenilor.

Un Aian, adică căpetenie de orăşenĭ din Vidin, anume Pasvantoglu, ceru Porţiĭ ca să'l facă paşe şi guvernator al cetăţiĭ, şi fiind-că Pórta nu vru să'ĭ dea ascultare, ridică steag de revoltă, adună un mare numĕr de oştire compusă din hoţĭ de codru, şi se făcu stăpân prin silnicie peste cetatea ce dorea să guverneze. Pórta trămise oştĭ numeróse ca să'l aducă la supunere, dar oştile fură învinse, saŭ maĭ bine făcură causă comună cu rebeliĭ, căcĭ pe atuncĭ puterea armată a Turcieĭ, trecea prin o criză teribilă provocată de spiritul de revoltă şi nedisciplina ce domnea în rêndurile eĭ, de la căpeteniĭ şi până la cel din urmă soldat.

Pasvant vĕdêndu-se biruitor, deveni arogant şi îndrăsneţ; el începu maĭ întêiŭ să supue la birurĭ şi jeafurĭ localităţile din împrejurimĭ, şi maĭ cu sémă judeţele vecine din Ţéra Românéscă, adică Oltenia, pe care o supuse la dese şi

crunte năvăliri. Domnii după acele timpuri, Constantin Hangerliu şi Alexandru Moruzi, ca să scape ţéra de visitele acestuĭ vecin atât de primejdios, se supuse de bună voe la plata unuĭ haraciŭ anual, şi Oltenia rĕmase până la óre-care punct ne supĕrată în timpul cât dură aceste globiri voluntare; dar după ce se sui pe tron pentru a treia óră Mihaĭ Vodă Şuţu, acesta, urmând ordinele vizirului care pornise o óste numerósă contra rebelului, refusă d'a maĭ plăti glóba anuală plătită de predecesorii sĕĭ, şi începu ca în loc de banĭ să se pregătéscă ca să'ĭ trămită oştĭ de împotrivire; acéstă mĕsură nu plăcu nicĭ de loc luĭ Pasvant şi nu fu de nicĭ un folos ţĕreĭ Românescĭ. Din potrivă, ea îĭ fu de mare pagubă, căcĭ aianul resculat, după ce făcu de petrecanie oştirilor turcescĭ care fugeaŭ maĭ fără de luptă, trămise spre Oltenia două cete numeróse compuse din ceĭ maĭ spurcaţĭ tâlharĭ recrutaţĭ din Balcanĭ şi munţiĭ Anadolieĭ, sub conducerea a douĭ capĭ de bandă anume Kusingeli şi Manat Ibraim, care în ḑiua de 23 Aprilie 1802 năvăliră dincoa, dădură jafuluĭ, pârjoluluĭ şi pustiireĭ Calafatul şi împrejurimile, şi apoĭ cele două cete se despărţiră: una apucă spre deal, pe sub pólele munţilor, şi alta sprevale şi împrăsciară prada, pârjolul şi gróza cea maĭ înfricoşiată în întréga Oltenie. Bieţiĭ ómenĭ fugeaŭ ca turmele înspăimêntaţĭ fórte de acest teribil biciŭ D-ḑeesc, se înfundaŭ prin păduri şi prin munţĭ, şi câţĭ scăpaŭ de ascuţitul iataganuluĭ turcesc, cădeaŭ jertfa fómeĭ şi a fiarelor sĕlbatice.

Precedaţĭ de asemenea jealnică escortă, Cârjalii, aşa se numeaŭ aceĭ tâlharĭ, ajunse până la Olt şi până în dreptul Slatineĭ; fugariĭ îĭ întrecură, trecură dincoa de Olt, şi în preajma Slatineĭ se întêlniră cu oştile strînse de Şuţu şi le spuse, în prada spaimeĭ celeĭ maĭ marĭ, că în urma lor veniaŭ repede ca o vijelie şi numeroşĭ ca nisipul măriĭ Cârjalii, grósniciĭ Cârjaliĭ carĭ nimiceaŭ tot ce întêlneaŭ în cale fără cea maĭ mică îndurare. Aceĭ, în apĕrarea cărora

Şuţu îşĭ sprijinise tótă speranţa sa de scăpare până la sosirea Nazîruluĭ Brăileĭ, care pornise spre Vidin cu oştĭ fórte numeróse, cum auḑiră acéstă veste, o sfecliră, şi în loc d'a întocmi un mijloc de apărare, dădură dosul şi se risipiră; unĭĭ apucară spre munţĭ, alţiĭ o porniră spre Dunăre, şi ceĭ maĭ mulţĭ se îndreptară spre Bucurescĭ ca să aducă panica şi în capitală.

Vestea acésta care se împrăscià ca fulgerul în oraş în ḑiua de 15 Maiŭ 1802, avu un resunet teribil; tot oraşul fu pus în picióre, clopotele tuturor bisericilor începură să respice aerul cu sunetele lor jalnice, mulţimea începu să umple vĕsduhul cu ţipetele şi văetăturile lor, şi vodă cu boerĭ, vĕḑêndu-se părăsiţĭ de oştirea în care 'şĭ pusese tótă speranţa, îşĭ perdură capul. Până să însereze, Vodă, boeriĭ, mitropolit, episcopĭ, egumenĭ, consulĭ strĕinĭ, negustorĭ, prostime, toţĭ, toţĭ până la unul îşĭ strînse tot ce avu maĭ bun şi aruncară în care, chervane, căruţe şi căruşióre, şi a doua ḑi în ḑorĭ de ḑi, formând treĭ convoiurĭ marĭ, porniră în treĭ direcţiunĭ deosebite: unĭĭ spre Focşanĭ, alţiĭ spre munţiĭ Buzĕuluĭ, şi alţiĭ spre Ploescĭ şi Predeal; şi porniră cum putură maĭ iute, goniţĭ de la spate de frica Cârjaliilor, pe care spaima şi faima ades esagerată şi chiar mincinósă îĭ aduse până în preajma Bucurescilor, cu tóte că eĭ, temêndu-se de cetele armate ale luĭ Şuţu, care, precum scim, de mult dăduse dosul, nu cutezase încă să treacă dincoa de Olt.

Convoiul cel nemărginit al băjenarilor care apucase calea Prahoveĭ şi care semĕna cu un balaor lung şi gros, după treĭ ḑile de mers şi o mulţime de felurite întêmplărĭ, unele jalnice şi altele vesele şi chiar comice cum e întréga viaţă omenéscă, şi după ce îndurară o spaimă grósnică în mijlocul Orăţielor, în locul numit Fruntea luĭ Văsul provocată de faima ce se lăţise între codacĭ că Cârjalii aŭ ajuns deja la Câmpina, veste care pricinui o uluială

s raşnică care întrerupse comunicaţia, băjenarii cu chiŭ cu vaĭ ajunse pe sub séră la Sinaia, şi simţindu-se maĭ la largul lor, adică maĭ la adăpostul orĭ-căror surprise neplăcute, tăbărîră în poiana cea rĕsfăţată a acesteĭ localităţĭ, şi după ce întocmiră o strajă bună în localitatea numită a luĭ Bogdan dincolo de Isvor, localitate care domină Orăţiele, se întinse pe iarba cea móle şi fragedă şi se pregătiră să petrécă la lună o nópte maĭ odihnită ca cele de până atuncĭ, căcĭ vremea era frumósă şi căldurósă.

Unĭĭ aveaŭ proviḑiĭ şi începură să rostéscă pentru mâncare, ceĭ maĭ mulţĭ n'avéŭ de nicĭ unele, dar din norocire monastirea din vecinătate era bogată; magaziele, celarele, cămările şi pimniţele sale eraŭ pline cu multe şi de tóte, şi milostenia era una din cele maĭ principale comande ce recomandase Spătarul Michail Cantacuzino urmaşilor sĕĭ. Stariţul *Isidor* cum vĕḑu că le-a picat nisce óspeţĭ atât de numeroşĭ şi atât de nenorociţĭ, se puse în fruntea călugărilor sĕĭ, scóse din celare, ḑecimĭ de sacĭ plinĭ cu mălaiŭ, burduşe numeróse pline cu brânză şi grămeḑĭ marĭ de pesce sărat, maĭ scóse şi din pimniţă maĭ multe hârdae pline cu vin, şi după ce împărţiră cu mâna plină fometoşilor cele trebuincióse pentru hrană, îĭ ajutară ca să'şĭ prepare cele necesare pentru mâncare.

După ce se sătură mulţimea şi fie-care se adăposti cum putu pentru ca să dórmă în timpul nopţiĭ, şi după ce adăpostiră prin chiliile lor şi ale argaţilor lor pe bolnavĭ şi pe neputincioşĭ, călugăriĭ se retraseră în cetate pentru a se odihni, ca a doua ḑi să se scóle des de diminéţă pentru a îngriji de cele trebuincióse hraneĭ atâtor ómenĭ, iar proestoşiĭ se adunară la sfat în camera stariţuluĭ pentru a chibzui asupra celor ce avea de făcut în ḑiua următóre. Maĭ toţĭ sfetniciĭ soboruluĭ, adică eclesiarhul, economul, cămăraşul, casierul şi duhovniciĭ obşteĭ, înspăimêntaţĭ fiind de veştile neliniscitóre ce fusese aduse de băjenarĭ, îşĭ ex-

primase părerea ca obştea întrégă să plece chiar de a doua ḑi în pribegie, şi să părăséscă în voia sórteĭ monastirea, să trécă peste munţĭ şi să stea în Braşov până s'or potoli lucrurile. Stariţul fu de altă părere, şi o exprimă în chipul următor:

— Fraţilor, să nu facem una ca acésta, căcĭ aminteri vom fi respunḑătorĭ înaintea luĭ D-ḑeŭ de o mare nenorocire. Mulţimea asta de ómenĭ carĭ a venit din locurĭ depărtate şi a străbătut drumurĭ ne umblate ca să rĕsbéscă până la noĭ, are mare nevoe de sprijinul şi ajutorul nostru, maĭ ales că între eĭ se găsesc multe femeĭ, mulţĭ copiĭ, mulţĭ bĕtrânĭ şi un mare numĕr de bolnavĭ şi de neputincioşĭ. Ce vor ḑice şi ce vor face eĭ când ne vor vedea chiar pe noĭ, nisce călugărĭ, că luăm calea pribegieĭ şi fugim din aceste locurĭ adăpostite şi ferite de năvăliri fără de veste? vor fi coprinşĭ de spaimă îndoit maĭ mare ca aceia ce i-a bântuit până acum, îşĭ vor lua ochiĭ de fiară într'o uluială cu anevoe de zugrăvit, şi în zăpăcéla spaimeĭ îşĭ vor primeḑui viaţa maĭ amarnic de cât dacă ar sta aci pe loc şi ar aştepta să le pice aceia ce le-a orênduit scrisa. Şi dacă am fugi pentru ce óre am face-o? Pentru a ne cruţa ḑilele? Dar óre uitat-aţĭ că ḑilele nóstre, ale tuturor, sunt numĕrate sus în cer de Acela ce a orênduit fie-căruia cât are să trăiască? Când ne va sosi ceasul şi fugind şi ne fugind îngerul sĕŭ tot ne va ajunge din urmă şi ne va sili să ne facem rîndul. Afară de acésta viaţa nóstră are un scop anume hotărît: facerea de bine, ajutorul aprópeluĭ şi mântuirea acelor ce sunt în primeḑie, chiar cu primeḑuirea vieţeĭ nóstre; noĭ când am îmbrăcat sfîntul şi cerescul chip al monahuluĭ, am luat în mânĭ toiagul apostoluluĭ, ne-am logodit cu mórtea şi ne-am legat a jertfi tot, până şi viaţa pentru mântuirea trupéscă şi sufletéscă a aprópeluĭ nostru. Aŭ n'avem aci pentru cine să ne jertfim? aŭ n'avem prilejul de a face o faptă bună şi

plăcută luĭ D-ḑeŭ stând pe loc ca să venim în ajutorul acestor nevoiaşĭ care năzuesc mântuirea lor trupéscă şi sufletéscă de la noĭ? Ba avem, fraţilor, avem prilejul cel maĭ mare şi maĭ sânt; să stăm dar pe loc, că multe greutăţĭ avem de ridicat pe umerĭĭ noştri, multe suferinţĭ putem să uşurăm şi pe mulţĭ nevoiaşĭ putem să ajutăm. Mulţĭ din ceĭ ce aŭ poposit aci astă-nópte sunt în putere ca mâne de diminéţă să plece înainte pentru a ajunge până în séră la Braşov; să'ĭ îmbiăm cu ce putem înainte de plecare şi să le poftim înturnare sănătósă cât de curênd, dar ceĭ maĭ mulţĭ vor rĕmânea aicĭ saŭ prin împrejurimĭ dincoa de hotare, căcĭ sunt ómenĭ săracĭ cum dă D-ḑeŭ şi în neputinţă de a trăi în ţéră străĭnă, unde nimic nu se dă ca la noĭ pentru pomenirea sufletuluĭ; pentru aceia datorĭ suntem să ne jertfim, să-'ĭ ajutăm, să-'ĭ adăpostim, să-'ĭ hrănim, să'ĭ ferim după putere de orĭ-ce primejdie şi să'ĭ păstrăm nevătămaţĭ pentru vremĭ maĭ liniscite care, sunt încredinţat, nu vor întârdia. In acelaşĭ timp să trămitem pe potecĭ lăturalnice ómenĭ d'aĭ noştri carĭ să culégă veştĭ sigure de la Câmpina şi chiar de la Ploescĭ, şi dacă din întêmplare vom fi orênduiţĭ să cădem jertfe ale jertfireĭ nóstre, atuncĭ să murim cu încredinţare că D-ḑeul bunătăţeĭ şi al facereĭ de bine va ţine în sémă fapta nóstră şi ne va încununa frunţile cu cununa mucenicilor.

Acest limbagiŭ, în adevĕr păstoresc, ţinut de către stariţul Isidor, plăcu fórte mult proestoşilor şi îĭ hotărî pe toţĭ să rĕmâe statornicĭ pe loc şi să aştepte evenimentele împrăsciind cu mâna plină facerea de bine. In adevĕr, a doua ḑi de diminéţă ciobaniĭ şi văcariĭ se duse în munte şi veni cu cârlanele şi juncanele cele maĭ grase, pe care le tăiă, le jupui şi le dădu pe mânele bucătarilor ca să gătéscă din ele bucate îndestulătóre pentru atâtea miĭ de suflete şi să le fiarbă în numĕratele şi uriaşele cazane ale monastireĭ; morariĭ se duse la făcăul din dosul monastireĭ după apa Pele-

şuluĭ şi puse să macine făină şi mălaiŭ; pitariĭ şi mămăligariĭ făcură pânĭ şi mămăligĭ colosale cu care sa sature mulţimea flămênḑilor, şi ceĭ-l'alţĭ călugărĭ întinse pe iarbă verde trâmbe întregĭ de pânză ca să se ospeteze băjenariĭ spre a se întrema şi a'şĭ maĭ uita necazurile. Până în séră maĭ bine de jumĕtate din fugarĭ se duse înainte pe la Braşov, şi ceĭ ce maĭ rĕmase fură instalaţĭ în pădurea Molomoţuluĭ, unde li se construi în pripă din scânduri covergĭ şi adăpostiri provisoriĭ încăpĕtóre, şi stătură acolo maĭ bine de două sĕptămânĭ, după care timp, sosind vestea că liniscea s'a restabilit în Bucurescĭ, se reînturnă fie-care pe la casa sa.

A doua băjenie nu atât de numerósă ca cea din 1802 avu loc în anul 1821, după asasinarea luĭ Tudor Vladimirescu de către Ipsilante şi uciderea luĭ Bimbaşa Sava şi a arnăuţilor luĭ de către Turcĭ.

După acest măcel ordonat de superiorĭ, şi după ce terminară la Belu şi la Oltenĭ sîngerósa lor operă, başibujucĭĭ şi spahii anatoliţĭ încrutaţĭ în sânge şi în fapte crunte, se risipiră prin oraş cu pistólele în mânĭ, începură să împusce pe stradă în trâmba de ghiaurĭ inocenţĭ pe cine nemerea, şi apoĭ se puse să jefuiască şi să pârjolésca casele ce le părea maĭ bogat înzestrate. Astă barbarie, pe care nimenĭ nu se gândea s'o reprime, căcĭ căpetenia oştilor turcescĭ avea altele de făcut, înspăimîntă populaţiunea capitaleĭ, maĭ ales pe ceĭ cu dare de mână care aveaŭ ce apăra şi puteaŭ să suporte cheltuelile uneĭ călĕtoriĭ, şi până să însereze apucară calea cea amară a pribegieĭ. De astă-dată toţĭ se îndreptară spre Braşov pe drumul Prahoveĭ, care de când se clădise monastirea Sinaia, prin îngrijirea, stăruinţa şi adesea chiar cheltuiala stariţilor după vremĭ, se îndreptase şi se îmbunătăţise întru cât-va, în cât putuse să devie bun şi pentru care şi căruţe maĭ uşiurele. A treia ḑi pe sub séră peste o mie de băjenarĭ ajunse la monastirea Sinaia, unde găsiră adăpost şi îndestulare, şi a patra

ți numaĭ vr'o patru sute din eĭ avură mijlóce și putură să mérgă înnainte, iar restul rĕmase acolo și se adăpostiră cum putură, făcêndu-și covergí prin pădure, iar îndestularea de hrană o dobêndi cu voe bună din monastire prin îngrijirea părinților călugărași.

Nu apucară să plece aceștia ca să se întórne pe la casele lor, și iată că alți băjenarĭ de altă natură picară în bătătura monastireĭ și cerură cu lacrămĭ ferbinți ajutor și ocrotire.

Acestia fu rĕmășițele cetelor de *arvați*, adică arnăuți care apucase să fugă din oraș și să se îndrepteze spre Têrgoviște unde fusese ajunși de Turcĭ și bătuți și risipiți în dreptul acestuĭ oraș; acéstă înfrângere îĭ sili să apuce calea munților și să rĕsbească până la Sinaia. Mulți din eĭ fusese ajunși la Petroșița de Turcĭ care'ĭ urmărea de aprópe și uciși fără de milă, mulți găsiră mórtea vrênd să treacă cheile Ialomițeĭ, câți-va rĕsbiră până dincolo de cheĭ și se ascunse prin tainițele Peștereĭ și prin pădurile Moroienilor, câți-va reușiră a trece în Transilvania pe la Strunga și peste munțiĭ Dómnelor, și numaĭ un numĕr de maĭ multe ₫ecimĭ de fugarĭ rĕsbise flămânzi, jerpeliți, dehulați de oboseală și cu totul desnădăjduiți până la Sinaia. Părinții călugărași îĭ priimi și pe eĭ, căcĭ și eĭ eraŭ ómenĭ și creștinĭ, îl hrăni și pe eĭ, și le dădu și lor un azil sigur și adăpostit, ast-fel că aŭ putut să'ĭ ascundă și să'ĭ scape de iataganul iemicerilor. In adevĕr, atuncĭ când un numĕr óre-care din Turcĭ veni de la Moroienĭ pe Păduchiósul și Valea Isvoruluĭ, în urmărirea lor și intrară în monastire ca să'ĭ caute călugăriĭ își făcură datoria de creștinĭ. Acéstă visită neasceptată pricinui în monastire mare spaimă, căcĭ Turciĭ eraŭ păgânĭ nerespectatorĭ aĭ religieĭ creștine și spurcați la sânge, dar călugăriĭ nu'și perdură cumpĕtul; eĭ îĭ priimi bine și pe eĭ, îĭ ospĕtă bine și pe dênșiĭ și îĭ încredință că afară de un numĕr de locuitorĭ din Bucurescĭ care aŭ venit să petrécă vara la monastire la aer, curat nu se maĭ

găsea nimenĭ; după aceia îĭ plimbă şi prin păduriĭ pe unde eraŭ găsduiţĭ băjenariĭ şi îĭ încredinţă prin vĕd că nimic suspect nu se găsea acolo. Din norocire, graţie buneĭ primiriĭ ce le făcuse călugăriĭ, şi meseĭ îndestulată ce le dăduse, Turciĭ prin excepţie se purtară bine şi plecară înnapoĭ pe unde venise, fără să mérgă cu investigaţiile prea departe.

A treia şi ultima băjenie avu loc între anul 1848 şi 1850; ea fu provocată de turburările ce avu loc în Transilvania, de împerecherile şi luptele sângeróse ce se scorniră între Unguriĭ şi Româniĭ de peste munţĭ, şi de intervenirea Rusieĭ în ajutorul armieĭ imperiale Austriace care nu putuse să dovedéscă şi să învingă pe rebeliĭ Unguriĭ. Atunci un mare numĕr de Românĭ şi de Saşĭ care apucase să treacă dincoa de hotar şi să strecóre până la Sinaia, găsiră adăpost şi îndestulare la părinţiĭ călugăraşĭ care daŭ mereŭ cu mânile pline tuturor celor ce le cereaŭ, ajutaŭ pe cât puteaŭ, săturaŭ pe ceĭ flămânzĭ, îmbrăcaŭ pe ceĭ goĭ, mângăiaŭ pe ceĭ amăriţĭ, şi cu tóte acestea hambarele şi jigniţele lor în loc d'a scădea maĭ mult se umpleaŭ şi se înmulţeaŭ, căcĭ darul Domnuluĭ era revĕrsat asupra lor.

IX

Sinaia transformată în staţiune de vară.

Clădirea monastireĭ Sinaia în locul pustiŭ unde a indicat'o Spătarul Michail Cantacuzino, a fost pentru acel loc o provedinţă bine-făcĕtóre. Numaĭ eĭ datoréză valea Prahoveĭ desvoltarea şi prosperitatea în care se găsesce, numaĭ fiinţa eĭ a atras atenţia celor marĭ spre acéstă parte din ţéră, numaĭ ea a făcut'o aceea ce e. Maĭ înainte trecĕtórea peste munţĭ şi comunicaţia cu Braşovul se făcea maĭ mult pe apa Buzĕuluĭ în sus pe la Cheia, orĭ pe apa Teleajenuluĭ pe la Bratocea saŭ pe lîngă Dâmbovicióra pe la Bran,

pentru că acele trecĕtorĭ eraŭ maĭ largĭ, presărate cu maĭ puţine obstacole, înconjurate de munţĭ maĭ mĕrunţĭ şi maĭ lesnicióse de trecut. Pe valea Prahoveĭ se trecea fórte rar, căcĭ matca acestuĭ rĭŭ de la Posada în sus era prea strîmtă şi prea întortochiată, părîurile ce se revărsaŭ din ambele laturĭ în rĭŭ eraŭ prea torenţiale, munţiĭ eraŭ prea înalţĭ şi prăpăstioşĭ şi obstacolele ce se puneaŭ în cale prea numeróse, în cât suişurile şi coborîşurile eraŭ prea dese şi într'un nivel prea înălţat, din care causă primejduirea vieţeĭ o întêmpina omul maĭ în fie-ce minut; maĭ cu sémă de la Orăţiĭ până la Fruntea luĭ Văsuĭ, călĕtorul la fie-care pas ce făcea îşĭ punea viaţa în primejdie. Cu tóte acestea, părinţiĭ călugăraşĭ prin răbdare, sîrguinţă şi jertfe multe, reuşi să îndulcéscă în multe părţĭ starea cea sĕlbatică a localităţeĭ şi să facă comunicaţia maĭ lesnicióză.

Monastirea pentru a se aprovisiona cu tóte câte'ĭ trebuia, pe care şi le procura din vale şi le strîngea la metohul de la Slobozia Vrăjitórea, avea nevoe de comunicaţie cu carul, căcĭ pe cal ce putea aduce? puţin lucru pentru opt-ḑecĭ de călugărĭ şi peste şése-ḑecĭ de argaţĭ, o sută patru-ḑecĭ de gurĭ ce mâncaŭ din spinarea sa; la Sinaia nu putea măcina nicĭ mălaiul de care aveaŭ nevoe, şi despre grâŭ nicĭ nu era de pomenélă, prin împrejurimĭ, altă móră afară de cea făcută de călugărĭ pe apa Peleşuluĭ nu era, şi aceea abia avea două róte micĭ, róte de făcăŭ, de rîjniţă; ea dar, avea nevoe de drum de căruţă saŭ de car, or cât de rudimentar, şi şi'l făcu încetul cu încetul până ce în adevĕr putu să întroducă carul de la Posada până la bătătura Monastireĭ. Ceĭ patru-ḑecĭ de puşcaşĭ şi ceĭ două-ḑecĭ de scutelnicĭ, se puse cu ardóre pe muncă, săpă unde fu nevoe de săpat, umplu unde fu de trebuinţă, durară garduri de apărare pe unde malul ameninţa cu căderea, aruncară poduri de bârne de brad lungĭ şi înalte peste torentele lăturalnice, abătură apa pe icĭ pe colea pe unde

nu se putea trece de cât prin matca sa, şi în maĭ puţin de cinci-ḑeci de aniĭ de la clădirea Monastireĭ, Prahova avu un drum pe care putu să trécă atât oştile Turceşcĭ şi Ruseşcĭ cu tunurĭ cu tot, cât şi cele Austriace, care nu prea eraŭ deprinse cu primejdiile marĭ.

Mulţumită acesteĭ îmbunătăţirĭ a drumuluĭ, rudimentar, dar până una alta îndestulător, călĕtoriĭ carĭ eraŭ nevoiţĭ să bătătorésca drumul dintre Braşov şi Ploescĭ saŭ Bucurescĭ se înmulţiră, transacţiile comerciale începură să se facă pe aci, mărfurile occidentale şi bucatele din ţéră începură să se prefere pe aci de colo până colo, şi localitatea încetul cu încetul să devie maĭ puţin sĕlbatecă. Acestea durară până în timpul domnieĭ luĭ Vodă George Bibescu; acest Domn care avea moşiĭ la Breaza, Comarnic şi Posada, care ca administrator al Caseĭ Brâncovenescĭ avea maĭ mulţĭ munţĭ pe valea Prahoveĭ şi căruia îi plăcea fórte mult posiţiunea de la Sinaia, avu interes d'a se ocupa de lesniciósa comunicaţie printr'acest loc, şi ca s'o facă chemă din strĕinătate ingineri iscusiţĭ şi le ordonă să ridice planul uneĭ şosele naţională largă, solidă şi artistic lucrată, care să unéscă Braşovul cu Bucurescii, prin valea Prahoveĭ.

Ingineriĭ, după ce terminară studiile pe teren, veniră şi 'şĭ esprimară părerea că o şosea cum dorea Măria Sa, numaĭ pe valea Teléjenuluĭ se putea face cu cea maĭ mare înlesnire şi fără marĭ cheltuelĭ, dar o şosea pe valea Prahoveĭ era un lucru aprópe imposibil.

— Imposibilul vréŭ eŭ, strigă Vodă, şi şoséua pe valea Prahoveĭ fu începută din două părţĭ de la Predeal în jos şi de la Ploescĭ în sus. Şoséua fu începută cam prin anul 1847, dar evenimentele ce se întêmplară în ţéră, în cursul anuluĭ 1848, o întrerupse maĭ înainte de a ajunge între Prahova saŭ la Câmpina.

Ceva maĭ înainte d'a se pune şoséua în lucrare şi imediat ce drumul, graţie deselor şi neprecurmatelor re-

paraţiunĭ şi îndreptărĭ ce-ĭ făcea argaţiĭ monastireĭ, stariţul Iosef, vĕḑênd că călugăriĭ s'aŭ înmulţit, că cele două bisericuţe din cetate nu eraŭ în destul de încăpĕtóre ca să'ĭ coprindă, şi că chiar chiliele, cu tot adaosul de case isolate ce se făcu în jurul cetăţeĭ, nu maĭ eraŭ de ajuns, începu să adune material de tot felul, pentru clădirea uneĭ biserică maĭ marĭ, înconjurată cu chiliĭ maĭ încăpĕtóre, şi în anul 1843 puse temelia bisericeĭ şi începu clădirea, dar nu putu să o termine, că mórtea îl surprinse maĭ înainte d'a o face de roşu. Urmaşuluĭ sĕŭ, părinteluĭ Paisie i se căḑu să se bucure de acéstă favóre; el după o mică întrerupere ce avu loc cu ocasia înmormêntăriĭ rĕposatuluĭ şi a luăriĭ în priimire a administraţieĭ sale, reîncepu lucrarea cu îndoită vigóre şi osîrdie, şi n'o lasă din lucru până ce n'o vĕḑu terminată cu desăvêrşire şi sfinţită. Acest eveniment avu loc în ḑiua Pogorâreĭ Duhuluĭ Sfînt, care e hramul aceleĭ biserică, anul 1846.

Acest sf. locaşiŭ, simplu în adevĕr, dar mare şi potrivit în proporţiunĭ, fu pentru acéstă localitate o nouă podóbă, maĭ cu sémă că şoséua ce începuse a se lucra făcea comunicaţia din ce în ce maĭ lesniciósă.

Acea şiosea fu reîncepută abia în anul 1851 după ce se potoliseră lucrurile în Transilvania; ea micşora în vĕḑ de ochĭ dificultăţile naturale ale drumuluĭ prin puterea arteĭ omuluĭ, dar nu progresa prea repede, pentru că pe de o parte, nenumĕratele dificultăţĭ ce se opuneaŭ lucrăriĭ sale reclamaŭ cheltueliĭ marĭ, şi ţéra nu dispunea de mulţĭ banĭ, şi pe de alta pentru că Ştirbeiŭ care iubea Oltenia şi maĭ cu seamă Bistriţa unde petrecea maĭ tótă vara, nu da prea mult zor ca să se termine lucru maĭ curênd. Abia în anul 1865, după ce trecu şi marele inundaţiĭ care rupsese maĭ multe podurĭ, între care şi marele podurĭ după Doftana la Slobozia şi Prahova la podu Vaduluĭ, se termină cu desăvêrşire frumósa şiosea care şi aḑĭ atrage admiraţiunea celor ce trec pe dênsa.

De îndată ce se termină acea şosea, şi mai dinainte chiar după ce se făcu mai lesniciósă trecerea prin Orăţii, o mulţime de chervane Săşescĭ şi Săcuescĭ începură să transporte de la Braşiov la Bucurescĭ tot soiul de mărfurĭ aduse din Viena, Linţ, Brün, Lipsca şi alte localităţĭ din Europa occidentală, şi să se ia la concurenţă în eftenirea transportuluĭ cu vapórele companieĭ Austriace de navigaţie, care aducea pe Dunăre acelaşĭ fel de mărfurĭ de la Orşova la Giurgiu. In acelaşĭ timp, pe vremea vereĭ, alte chervane transportaŭ pe la băile din Transilvania: Elöpatacul Zaizonul, Covasna, Tuşnadu şi Borsecul o mulţime mare de orăşenĭ care mergeaŭ acolo împreună cu întréga lor casă ca să'şĭ restabilésca sănătatea, saŭ mai bine să petréca. Toţĭ aceştĭ călĕtorĭ escursionişti ajungeaŭ séra la Sinaia, se suiaŭ sus flămânzĭ şi înseţoşaţĭ, se puneaŭ la masă. pe care în tot-d'a-una o găsea gata şi încărcată cu felurite bucate, şi după ce mâncaŭ, se culcaŭ la odihnă bună, şi a doua zi se sculaŭ să respire cu nesaţiŭ aerul încărcat cu miresme de brad, să ia o dulcéţă bună cu un pahar cu apă rece, limpede şi gustósă, să bea o cafea cu lapte cum numaĭ la Sinaia să bea şi apoĭ să plece înainte mulţumiţĭ şi îndestulaţĭ. Acelaşĭ lucru se petrecea şi la înturnare.

Acéstă visită prea numerósă, la care se adăoga alta maĭ puţin numerósă dar maĭ îndelungată, a câtor-va familiĭ care petreceaŭ tótă vara în chiliele monastireĭ şi pe cheltuiala monastireĭ, costa mulţĭ banĭ şi consuma proviziĭ colosale şi o muncă covêrşitóre. În anul 1860, după cum reese din un raport oficial contimporan, numĕrul visitatorilor trecĕtorĭ s'a ridicat la 6024, în anul 1861 la 7250 şi în anul 1862 la peste 8000 ómenĭ plus 2533 vite; pentru întêmpinarea cheltuelelor ocasionate de atâta mulţime de lume se prevedea în buget numaĭ 20000 leĭ vechĭ pe an, cu tóte acestea părinţiĭ călugăraşĭ pe tóte le întêmpina şi le suporta

cu mulţumire şi fără murmur, căcĭ le plăcea facerea de bine, cu care se deprinsese din copilărie a o practica în acéstă localitate. Cheltuia cu bucurie când eraŭ eĭ stăpânĭ pe averea bisericeĭ tot ce le prisosea, şi maĭ jertfea ceva şi din strictul lor necesar, căcĭ eraŭ deprinşĭ cu viaţa simplă şi nepretenţiósă; asemenĭ şi când după secularisarea de la 1863 statul şi maĭ pe urmă Onor. Eforie a spitalelor civile care intră prin o anume lege în dreptul statuluĭ, cheltuiră cu galantomie tot ce se prevedea pentru îndestularea óspeţilor, şi când nu se ajungea, maĭ lua câte un mertic, două şi de la cazanul obşteĭ şi pe nimenĭ nu gonea de la uşea sf. bisericĭ ne mângăiaţĭ. Acésta a fost în tot-d'a-una tradiţia sf. Monastirĭ Sinaia de la creaţiunea sa şi până ce autorităţile în drept luară alte dispositiunĭ.

X

Din pustie, oraş!

Cu cât se îmbunătăţea maĭ mult drumul de comunicaţie, cu atât numĕrul călĕtorilor se înmulţea şi al visitatorilor care cerea ospitalitate de la monastire crescea într'un mod cu totul deosebit; ast-fel merse crescênd până ce ajunse odată ca să nu maĭ încapă în arhondăria monastireĭ precum şi în chiliile călugărilor mulţimea voiajorilor care ceréŭ ospitalitate la uşa monastireĭ, şi părinţiĭ, cu tótă buna-voinţă ce aveaŭ, se găsiră în imposibilitate d'a le satisface cererile, şi fură siliţĭ de nevoe să provóce nemulţumirĭ.

Drumeţiĭ lipsiţĭ de adăpostire oferiră banĭ conducĕtorilor monastireĭ ca să le dea tot ce le trebuia, dar, cu tótă buna-voinţa ce avea, stariţul banĭ nu putea priimi, că isvodul de fondaţiune se opunea, şi aminteri nu se maĭ putea, că cu resursele de care dispunea nu era în stare să

mulţuméscă pe toţi, că numĕrul lor era prea mare. In faţa acesteĭ stărĭ de lucrurĭ, Eforiĭ spitalelor civile după atuncĭ, maĭ ântêiŭ sporiră fondul pentru întreţinerea mosafirilor şi 'l ridică la o sumă considerabilă, dar după ce vĕḑu că nicĭ prin banĭ nu se putea remedia neajunsurile, căcĭ lipsa de localurĭ se făcea din ḑi în ḑi maĭ simţită, se hotărîră a ridica în vale, în o posiţie minunată, un hotel încăpĕtor de stil elveţian, în care să se procure călĕtorilor care vreaŭ să petrécă aci maĭ mult timp, pe un preţ redus, tot ce le trebuia, rĕmâind monastirea să adăpostéscă ca şi maĭ înainte pe drumeţiĭ trecĕtorĭ. Acéstă disposiţiune fu autórea mareluĭ Hotel Sinaia, închiriat aḑĭ D-luĭ Ungart, prima clădire făcută în acéstă localitate cu caracter mirean. Astă disposiţiune fu pusă în practică în anul 1871. Curênd după aceea, adică în anul 1872, hotelul fu terminat, mobilat şi populat, căcĭ cea maĭ mare parte din pasageriĭ prefera a petrece o nópte jos în apropierea drumuluĭ mare, ca a doua ḑi să plece înainte des de diminéţă, de cât a sui cósta monastireĭ, care pe atuncĭ era fórte pitoréscă dar anevoiósă.

Cu acéstă cercare atât de bine reuşită, existenţa viitóre a oraşuluĭ Sinaia fu hotărîtă, decretată, creată; peste un an doĭ, onor. Eforie, convingêndu-se că hotelul era prea neîncăpĕtor şi că visitatoriĭ cresceaŭ şi se înmulţeaŭ cu aceĭ ce veniaŭ să petrécă aci maĭ mult timp, luă hotărîrea d'a construi încă un hotel, şi în anul 1884, noul Hotel Sinaia întitulat aḑĭ «Hotel Vindsor», fu terminat, mobilat şi pus la disposiţia visitatorilor.

In anul 1866 avu loc un eveniment important în viaţa sf. Monastirĭ Sinaia, care fu adevĕratul autor şi cel maĭ puternic creator al stăreĭ de lucrurĭ de aḑĭ. Majestatea Sa Regele, pe atuncĭ Domnitor tînĕr şi de curênd sosit în România, veni aicĭ ca să visiteze Monastirea şi localităţile din prejur, cum visitase şi alte localităţĭ din ţĕră, şi

fu atât de mult încântat de frumuseţea loculuĭ, în cât maĭ veni încă o dată în anul 1867 ca să-l maĭ revadă şi să facă vênătóre de fiare sĕlbatice în munţiĭ sĕĭ. Asemenea şi în 1870, după ce se căsători în Noembre 1869, veni împreună cu M. S. Regina şi trase în chiliele monastireĭ. Cu acéstă ocasie onor. Eforie Le oferi pe platoul Molomoţuluĭ, unde se fac aḑĭ exerciţiile militare, un prânz splendid, la care luară parte maĭ multe persóne de distincţiune. Din acea posiţiune înălţată, Majestăţile Lor vĕḑură şi admirară întréga vale a Prahoveĭ, precum şi valea sf. Ane şi valea Peleşuluĭ, şi le plăcu atât de mult în cât stătură aci maĭ multe ḑile şi se hotărîră ca d'aci încolo să petrécă în toţĭ aniĭ maĭ tótă vara în chiliile monastireĭ, la un loc cu părinţiĭ călugurașĭ, şi să ducă o viaţă simplă şi lipsită de pretenţiunĭ, în mijlocul simplicităţeĭ naturеĭ, până ce 'şĭ va alege şi 'şĭ va construi acolo o căsuţă modestă în care să ducă câte-va lunĭ pe an o viaţă patriarhală şi lipsită de etichetă. Prima petrecere a MM. LL. în Sinaia în timpul vereĭ avu loc în anul 1871.

Locul fu găsit pe dată; Majestăţilor Lor le plăcu Piatra Arsă şi valea Peleşuluĭ, şi prin un schimb făcut între casa Kreţulescu şi Eforie care avu loc în 1873 şi prin care Eforia priimi în locul Pietreĭ Arse alţĭ munţĭ de o valóre mult maĭ mare, acéstă localitate deveni Domeniŭ privat domnesc şi intră în proprietatea M. S. Curênd după aceea se puse temeliile imodesteĭ căsuţe, care maĭ apoĭ deveni marele şi somptuosul Castel Peleş care e podóba cea maĭ frumósă, piatra nestimată a acesteĭ localităţĭ, paradisul pământesc şi mândria naţională pe care o mulţime de strĕinĭ vin din locurĭ depărtate ca s'o privéscă şi s'o admire.

Castelul Peleş, al căruĭ plan fu făcut de architectul vienez Doderer şi a căreĭ piatră fundamentală fu pusă în ḑiua de 10 August 1875 şi a căreĭ lucrare fu întreruptă în cursul anilor 1877-1878, aniĭ rĕsboiuluĭ, fu terminat cu

totul în anul 1883 şi inaugurat în mod solemn în ḑiua de 25 Septembre acelaşĭ an. Cu acea ocasie, după ce se sfinţi apa şi se făcu intrarea solemnă în nouă locuinţă, avu loc o masă de peste 50 persóne, la sfîrşitul căreia M. S. cu o voce mişcată rosti următórele cuvinte:

«Am clădit acest castel ca un semn trainic că dinastia, alésă liber de naţiune, este adînc înrădăcinată în astă frumósă ţéră şi că rĕsplătim dragostea poporuluĭ Nostru cu încrederea nemărginită care avem în viitorul scumpeĭ Nóstre Patrie. Implinesc dar o datorie sacră, o vie dorinţă, ridicând cu vin Românesc în acéstă casă a Nóstră, cel ântêiŭ pahar în onorul şi pentru fericirea Românieĭ. Să trăéscă draga Nóstră ţéră!»

Pe când încă se clădea castelul, onor. Eforie făcu să se voteze de Corpurile legiuitóre o lege prin care era autorisată să vîndă locurĭ pentru vile şi case de petrecere şi să dăruiască locurĭ la ţĕranĭ, pe care să 'şĭ construiască case de locuit şi să 'şĭ stabiléscă gospodăria lor, pentru a se înmulţi numĕrul locuitorilor statorniciţĭ în aceste localităţĭ, căcĭ maĭ înainte nu era locuită acéstă vale de nimenĭ alt fără numaĭ de părinţiĭ călugăraşĭ şi de puşcaşiĭ şi scutelniciĭ monastireĭ care se statornicise pe piatoul ce domină locul unde se varsă părîul Isvoru în Prahova.

Prima vilă privată fu acea construită de Pr. Dum. Ghica, chiar lângă drumul sistematic ce conducea la monastire, care se croise în anul 1871 pentru a înlocui vechiul drum ce există şi aḑĭ şi trece pe sub vila Blaremberg; a doua vilă fu construită de către D-l General I. E. Florescu, frumósa clădire ce pórtă aḑĭ numele de «*Villa Alina Ştirbeiŭ*», şi a treia fu vila care aḑĭ pórtă numele de vila «*Luther*» şi care fu construită de Colonel Costiescu. După aceia se făcură şi altele multe, ast-fel că pe fie-ce an ele cresceaŭ şi în numĕr şi în valóre şi în frumuseţe; cele maĭ vechĭ vile care se făcură după cele d'ântêiŭ fură: Vila Catargiu, vila Boerescu, vila Costinescu, vila D. Brătianu, vila Keresteni, vila Kreţulescu, vila Kesler şi vila Dobre Nicolaŭ.

In anul 1878 Onor. Eforie pentru ca să satisfacă mulţimea cererilor visitatorilor mai începu construirea unui al treilea hotel, a celui mai măreţ şi mai somptuos din tóte, a Hotelului Caraiman, chiar în faţa parculuĭ ce croise imediat după terminarea primuluĭ hotel; în acelaşĭ timp începu şi construirea Băilor Hidroterapeutice, şi prin îndemn şi prin exemple dădu iniţiativeĭ private un îmbold atât de eficace, în cât în câţi-va anĭ Sinaia, locul pustiŭ şi sĕlbatic, deveni minunăţia ce avem înaintea ochilor.

O altă îmbunătăţire veni să dea Sinaieĭ o nouă desvoltare; în anul 1875 se votă concesiunea Crawley, care avea menire d'a uni linia ferată Ploescĭ cu Braşovul prin Predeal pe valea Prahoveĭ; şi de astă dată valea Teleajenuluĭ se luptă mult cu valea Prahoveĭ, dar în cele din urmă, graţie Sinaieĭ, acésta din urmă triumfă. In anul 1876 acéstă linie ferată fu pusă în lucrare, în anul 1877—1878, adică în timpul resbeluluĭ, ea fu întreruptă, în anul 1879 după terminarea resbeluluĭ şi retragereĭ luĭ Crawley, fu reîncepută de către antreprenorul Guilloux şi în anul 1881 fu terminată şi pusă în circulaţie. Acéstă nouĕ îmbunătăţire dădu un noŭ avênt Sinaieĭ; visitatoriĭ carĭ veniaŭ aci ca să petreacă cât-va timp şi să respire aer curat, se înmulţiră într'un mod considerabil; trenurile de plăcere carĭ aduc călĕtoriĭ ce vin dimineaţa şi se reîntórnă seara, fu înfiinţate şi înmulţite, vilele şi casele mai simple se înmulţiră într'un mod considerabil, şi sĕlbatica Sinaia fu transformată într'o staţiune de vară, în care ómeniĭ cu sănătatea sdruncinată caută însănătoşirea numaĭ prin respirarea unuĭ aer curat.

Ca consecinţă a acesteĭ desvoltărĭ, veni o nouĕ îmbunătăţire; Sinaia care făcea parte dintre comunele rurale şi forma o singură comună cu cătunele Predeal, Azuga, Buşteni, Poiana Ţapuluĭ, Gura Pădureĭ şi Isvor, prin decretul publicat în ḑiua de 9 Maiŭ anul 1880, fu declarată comună urbană,

şi la anul 1886 fu despărţită de Predeal, Azuga, Buşteni şi Poiana Ţapului, şi formă o comună separată împreună cu Gura Pădurei şi Isvoru, şi rămase ca comună urbană, iar Predealul şi cu cele-l'alte redeveniră comune rurale.

Desvoltarea Sinaiei fu utilă nu numaĭ eĭ, ci şi localităţilor din prejur, Valea Prahoveĭ, prin desvoltarea căilor de comunicaţie provocată de ea, deveni un centru industrial important, o mulţime de industriĭ bănóse ca aceia a varuluĭ alb şi negru, a cimentuluĭ, lemnuluĭ, cueler, postavuluĭ, sticleĭ, hârtieĭ, fasonarea pietreĭ şi fabricarea brânzeturilor celor maĭ renumite, se instalară în tot lungul văiĭ Prahoveĭ în diferite puncte, utilisară focul şi apa cu motoriĭ, şi merse progresând din desvoltare în desvoltare până la desăvêrşire.

Tóte aceste îmbunătăţiriĭ dobêndite prin scurgerea timpuluĭ, se datoresc numaĭ existenţeĭ sf. Monastiriĭ Sinaia, mareĭ influinţi de care s'a bucurat spătarul Michail Cantacuzino şi urmaşiĭ sĕĭ, precum şi bine-cuvêntăriĭ D-ţeescĭ venită peste aceste locuriĭ prin rugăciunea Sfinteĭ Prea Curateĭ şi de D-ţeŭ Născĕtóre Mariea, Maica neprihănită a Domnuluĭ Dumneţeŭ şi mântuitoruluĭ nostru Isus Christos, a căreĭ Adormire e serbarea patronală a acestuĭ sf. locaş, a căreĭ a două sută aniversare de la sfinţirea sa o serbăm aţi 15 August anul 1895.

Dea cerul ca rugăciunile prea puterniceĭ şi neobositeĭ patróne a acestuĭ locaş, să'ĭ dea luĭ şi împrejurimilor sale, tótă prosperitatea, tótă desvoltarea şi tótă propăşirea putinciósă, pentru ca în scurt timp pustia spătaruluĭ Michail Cantacuzino, să se transforme într'un adevĕrat *Raiŭ pământesc.*

Sinaia, 1895, August 15.

ANEXE

Inscripțiunea cruceĭ înfiptă în locul unde a fost biserica Sf. Nicolae după Molomoț.

«Pentru vecĭnica pomenire s'a înălțat acum acéstă S-tă cruce în locul S-teĭ și Dumnezeesceĭ Bisericĭ cu hramul S-tu Nicolae, ce s'a ruinat în rĕsmirița anuluĭ 1788. Iar la anul 1858 Sept. 1 Lunĭ, s'a sânțit acéstă cruce, și ca să nu rĕmâe în viitor ne cunoscut acest locaș, s'a înălțat aicĭ acest sânt monument, de smeritul Victor Mimonahu din Monastirea Sinaia».

Actul de fondațiune pus în temelia Casteluluĭ Peleș.

CAROL I

Prin grația luĭ Dumnedeŭ și prin voința națională, Domn al Românilor

La toțĭ de față și viitorĭ sănătate;

Astădĭ, Duminecă, la 10 August, 1875, **Noĭ, Carol de Hohenzollern, Domn al Românilor**, în al treĭ-decĭ și șeaselea an al nascereĭ Nóstre, dimpreună cu **Elisabetha Dómna**, scumpa nóstră soție, și cu ajutorul Celuĭ a Tot-Puternic, am pus temelia *Casteluluĭ Peleș*, pe moșia Nóstră *Piatra Arsă*, în vecinătatea sfinteĭ monastirĭ Sinaia, zidită la anul 1695, de către Spătarul Michail Cantacuzino.

Clădirea acestuĭ Castel s'a început în anul al decilea al Domnieĭ Nóstre, fiind președinte al Consiliuluĭ de miniștri, d. Lascar Catargi, președinte al Senatuluĭ, I. P. S. S. Mitropolitul Primat Calinic Miclescu, și președinte al Adunăreĭ Deputaților Principele Dumitru Ghica; iar Stariț al Sf. Monastirĭ Sinaia S. S. Archimandritul Onofreĭ. In acelaș an s'a început și construcțiunea drumuluĭ de fer, care va lega orașul Ploeștĭ cu Brașovul, prin valea Prahoveĭ.

Drept care am subscris acésta, spre a nóstră pomenire în vécurile viitóre.

Actul comemorativ al inaugurării Castelului Peleșul.

Eŭ, Carol I, Domn și Rege
Cu Elisebeta Regina,

După o silință neobosită de doĭ anĭ, în luptă cu un tărâm ne statornic, străbătut de izvóre, izbutit-am a pune la pólele Bucegiuluĭ temelia acesteĭ clădirĭ, în anul mântuireĭ 1875, iar al Domnieĭ Nóstre al X-lea.

Zidirea s'a oprit pe timpul rĕzboiuluĭ pentru neatîrnarea Românieĭ,

Intrat-am în acéstă casă a Nóstră în anul mântuireĭ 1883, iar al Domnieĭ Nâstre Al XVII-lea; datu 'ĭ-am nume: *Castelul Peleșuluĭ.*

TABLA DE MATERIE

		Pag.
Cap.	I. Epoca anterióră zidireĭ Sf Monastirĭ	5
»	II. Epoca mareluĭ spătar Mihail Cantacuzino	9
»	III. Clădirea Sf. Monastirĭ	12
»	IV. Organisarea Monastireĭ Sinaia	17
»	V. Inzestrarea Sf. Monastirĭ Sinaia	22
»	VI. Starițiĭ Sf. Monastirĭ Sinaia	26
»	VII. Monastirea Sinaia în timpul invadiunilor 1695—1853.	34
»	VIII. Monastirea Sinaia în timpul băjenielor	43
»	IX. Sinaia transformată în stațiune de vară	52
»	X. Din pustie, oraș	57

NB. Acel stareț care a înlocuit inscripțiile cele vechĭ ale Monastireĭ n'a fost *Dionisie grecul* cum din greșeală s'a dis la începutul acestei scrieri, ci *grecul Damaschin.*